

LIBRARY COPYRIGHT NOTICE

www.huc.edu/libraries

Regulated Warning

See Code of Federal Regulations, Title 37, Volume 1, Section 201.14:

The copyright law of the United States (title 17, United States Code) governs the making of photocopies or other reproductions of copyrighted material.

Under certain conditions specified in the law, libraries and archives are authorized to furnish a photocopy or other reproduction. One of these specific conditions is that the photocopy or reproduction is not to be “used for any purpose other than private study, scholarship, or research.” If a user makes a request for, or later uses, a photocopy or reproduction for purposes in excess of “fair use,” that user may be liable for copyright infringement.

This institution reserves the right to refuse to accept a copying order if, in its judgment, fulfillment of the order would involve violation of copyright law.

"שְׁמַע, יִשְׂרָאֵל יְהוָה בְּעוֹלָם":

מסה אישית על שירה להט"בית דתל"שית פריפריאלית בישראל

מגישה נעמי אפרת

תוכן העניינים:

3	פתיחה
7	פרק ראשון: המשורר אבישי חורי
29	פרק שני: המשורר שחר-מריו מרדכי
45	פרק שלישי: המשוררת גיתית דהן
56	ממעוף הציפור
59	סיכום הדברים

פתיחה

ואיה אִפּוֹ תִקְוֵי וְתִקְוֵי מִי יִשׁוּרְנָה? (איוב פרק יז פסוק טו)

מה מבקש איוב בקריאה שוברת הלב בקינתו?

תחינתו של איוב היא שתקוותו תיראה, שיימצא איש, או אלוהים, אשר יוכל להישיר אליה מבט.

איוב איבד את חבריו ואת אלוהיו באחת. הוא חי חיי צדיקות ועשיית טוב שלא חסר בהם השפע, היה

לו דור המשך, חיבוקו של ילד, אמונה בשושלת, ראייה צחה וברה של הדרך.

ואבדה לו.

האם יכול אדם לאבד את שמעולם לא מצא? האם יכול אדם להיוולד אל תוך בית לא-לו, אל מציאות שהיא הסתר פנים, אלוהים שנמצא אך לא נגלה?

מה רואה בעיני רוחו ילד אשר מכסים את עיניו מפני המראה?

שורו הביטו וראו, כתב המשורר זלמן חן בכסלו תרצ"ז (1966) להמנון ההתיישבות העובדת.

מה מבקש המשורר? שלוש מילים ברצף שמשמעותן לראות, להישיר מבט.

שורו היא צורה מורכבת של הפועל לשור, לראות. לעוף הוא פועל מעודן של הפועל לעופף. לקום הוא פועל מעודן של לקומם.

לשורר משמעו לראות מעל הראייה, לראות ביתר שאת. השפה העברית הינה השפה היחידה בה הפועל לשורר והפועל לראות מגיעים מאותו המקור.

במסה אישית זו, בחרתי לצלול אל תוך יצירתם של שלושה משוררים הרואים ביתר שאת, ואשר עבורם הראייה מתאפשרת בזכות השירה בלבד. בשירתם קינה איובית על חיים מעוטי נחמה, המשולבת עם הצורך לשור ממעל, לראות רחוק ושקוף באמצעות השירה.

ראייתם הינה מפלט שמקורו ביצירת עולם חלופי של מילים, מצלולים, שפה וקדושה בתוך מציאות בלתי נסבלת. האפשרות לשור ולשורר הינה חסד נעוריהם, אהבת כלולותיהם, לכתם במדבר בארץ לא זרועה (ירמיהו ב'), קן תפילותיהם הנידחות בתוך מרחב מחיה בלתי אפשרי.

כותב המשורר שחר מריו מרדכי:

הִלְכֵתִי לִי מְאַרְצִי, מְמוֹלְדָתִי, מְבֵית אָבִי

וּבְאֵתִי מְעַרְבָה

איכה אשוב מדרכי אל עיר דוד

ועיר דוד מדרכה לא שבה

בשיר קצרצר ובו פחות מעשרים מילים, לוקח אותנו מרדכי במסע של ערגה, כיסופים לארץ הקודש, קינה, תיעוב עצמי (איכה אשוב מדרכי) וביקורת גלויה למדי על הכיוון שאליו הולכת ארץ מולדתנו. בעבודתי אצא למסע יצירתי במקורות, באמצעות ניתוח לירי של יצירות משוררים, בשילוב עם סיפור חייהם הייחודי. בסיכום העבודה, אעלה כמה רעיונות אשר ליקטתי מתוך מעבודת העומק על יצירתם ומתוך המפגש האינטימי עמם. אסכם בנגיעה האישית של המסה אל הרבה שעתידה אני להיות. לא אבקש במסה זו להסיק מסקנה מחקרית מארגנת, אלא לתעד חוויה רגשית שיש לה ביטוי. כזו אשר ניתן לאחוז בה בכף יד ילדית, חפה, שניתן להתאהב בה וליצור ממנו תיקון.

תשוקה מול הימנעות, יצר מול יוצר, חסד וקינה

קשה להכחיש את ערך וחשיבות השירה האירוטית המצויה בכתבי הקודש מראשית הדורות. מקינת דויד ליהונתן ועד לתיאור התגלות ה' למשה בשמות לג:

יז ויאמר יהוה אל-משה גם את-הדבר הזה אשר דברת אעשה כי-מצאת חן בעיני ואדעך בשם. יח ויאמר הראני נא את-כבודך. יט ויאמר אני אעביר כל-טובי על-פניך וקראתי בשם יהוה לפניך וחסתי את-אשר און ורחמתי את-אשר ארחם. כ ויאמר לא תוכל לראת את-פני כי לא-יראני האדם וחי. כא ויאמר יהוה הנה מקום אתי ונצבת על-הצור. כב והיה בעבר כבדי ושמתיך בנקרת הצור ושכתי כפי עליך עד-עברי. כג והסרתי את-כפי וראית את-אחרי ופני לא יראו.

התיאור הפותח בפועל **אֲדַעָה**, ממשיך ומעז לדרוש **הָרָאֲנִי נָא אֶת-כְּבֹדְךָ**, ממשיך עם מידת הרחמים ומצוי כולו בנקרת הצור הצרה, מסתיים בחשיפה ממשית: **וְהִסְרֹתִי אֶת-כְּפִי וְרָאִיתָ אֶת-אֲחֵרֵי וּפְנֵי לֹא יֵרְאוּ**.

מה בין השירה האירוטית המקראית לבין שירה מודרנית ופוסט מודרנית של להט"בים בימינו אנו? דומה כי התקבלותם של הטקסטים המקראיים עולה עשרות מונים על האפשרות להכיר בגדולת השירה העברית מבוססת המקורות של בעלי נטיות מיניות "סוטות". במסה זו, לא אבקש לטעון טיעון פוליטי או חברתי אודות ההדרה של משוררים להט"בים – קווירים, אלא לבחון את שירתם בכלים ספרותיים ואישיים, תוך חקר מקורות והשפעות.

מתודולוגיה

עבודת המחקר התמקדה בפגישות עומק עם שלושה משוררים: אבישי חורי, גיתית דהן, שחר מריו מרדכי.

השלושה שונים בתכלית. בקווי המתאר של סיפור חייהם יש גיוון עצום, הבא לידי ביטוי בסגנון הכתיבה. יחד עם זאת, שלושת המשוררים חולקים חווית חיים דומה להפתיע:

1. ילדות בפריפריה מזרחית
2. התבגרות אל תוך משפחות שיש בהן שבר טראומטי
3. גילוי של זהות מינית שאינה מתקבלת על ידי המשפחה, השכונה והסביבה
4. אב נוכח נפקד.

במקרה של גיתית דהן ואבישי חורי, המשוררים מגיעים מבית דתי, ממשפחות המצויות על הרצף שבין הציונות הדתית והחרד"לית. במקרה של שחר מריו מרדכי, משפחתו לא קיימה אורח חיים דתי,

אלא מסורתי מזרחי. מריו-מרדכי מצא באופן עצמאי, מפלט מן הבית בבית הכנסת, בשערי האמונה, ובקשר הבלתי אמצעי עם אלוהים.

הפרק הראשון יוקדש למשורר אבישי חורי: הביוגרפיה שלו וניתוח יצירתו.

הפרק השני יוקדש למשורר שחר מריו מרדכי: הביוגרפיה שלו וניתוח יצירתו.

הפרק השלישי יוקדש למשוררת גיתית דהן: הביוגרפיה שלה וניתוח יצירתה.

בפרק הרביעי אחלוק מספר רעיונות ותובנות מתהליך המחקר.

בפרק החמישי והאחרון למסה זו אשתף בהשפעת העבודה על התפתחותי כרבה לעתיד, באופן בו

נוגע המחקר לי אישית, ובמחויבותי לעתיד לאינדיוידואלים ולקהילות.

פרק ראשון: המשורר אבישי חורי

אבישי חורי נולד בבאר שבע בשנת 1992, למשפחה טוניסאית, אם אשת חינוך ואב שעסק בעיתונות. אביו היה דובר של עיריית באר שבע ובהמשך רץ לבחירות בעיר. כשהיה בן שנתיים וחצי, הוריו נפרדו, לא בפעם הראשונה. הזוגיות בין הוריו הייתה מאוד אלימה, חורי מתאר אותה כדרמה שמימדיה עוד מתגלים ומתבהרים. חורי שלא זוכר הרבה ולא יודע את הרוב, מעיד על עצמו שמעדיף לא לדעת.

בחברה הדתית – לאומית (ובהמשך חרד"לית) שאבישי גדל בה, גירושין היו דבר מאוד לא מקובל. במסגרות החינוך שחורי למד בהן היו ילדים יתומים, הרבה פחות מזה גרושים. חורי לעומתם לא הרגיש יתום, כי אביו כל הזמן יצא מחייו וחזר. אביו פיתח מעין דפוס, היה יוצא לתקופות, וחוזר עם הסברים, התנצלויות ומתנות. הילדים היו, כך אומר, מעין כלי של אביו כדי לחזור לאמא. חורי לא יודע אם אביו עדיין עושה זאת, לא יתפלא אם כן. אביו מעולם לא נישא שוב.

חורי מעיד על אביו שהוא הלום קרב ממלחמת יום כיפור, אבל שבעיניו ה"שריטה" החלה עוד קודם. אביו אגון כרוני, ביתו מלא בספרים וחפצים שאגר במהלך כל חייו. אביו מעולם לא הסכים ללכת

לטיפול, לכן קשה לדעת אם יש, ומהי, אבחנה פסיכיאטרית לאביו. חורי מעיד שיייתכן מאוד שאת הנטייה למילה הכתובה קיבל מאביו, שהיה איש של מילים וספרים.

דע

"אין לך עשב ועשב מלמטה שאין ממונה עליו מלמעלה,

ושומר אותו... ואומר לו גדל"

(ספר הזוהר)

דע לך שכל עשב ועשב

יש לו מלאך טוב שאומר לו "גדל".

אבל דע,

יש שמלאך נרדם.

יש שרפוח ביער,

יש עשב שוטה ואכזבת מלאך

בוצרת את הערוגה.

יש שנים שחונות עוברות בשדה כמו חרמש,

תנים משתופפים בתבואה הנדרסת.

יש שפאבי גדילה מצהיבים את הירק,

ועם הגבעול מתגבהת תהיה: אולי מוטב היה

להשאר פקעת.

אבל דע. יש מלאך. לכל הפחות היה. בין אמונה לאבדן אמונה.

מישהו ירד כמו טל קשהבקר

בקע מציוצי הלפנות,

לחש לך

גדל.

השיר "דע" נכתב בתקופה שגר בבית אמא ושמר שבת. כדי לכתוב את השיר, נכנס אבישי לחדרו ונעל את הדלת. חורי מעיד שהשיר נכתב בתקופה בה חש מלא סתירות ביחס לאלוהים וביחס לעצמו. עוד משתף חורי, שהשיר נכתב בבת אחת ולא עבר שום עריכה.

חורי מתאר תקופה של תהפוכות, תקופה בה חש מופקר. אחד הרעיונות שהחזיקו אותו היה הרעיון של השגחה פרטית: הרעיון על פיו ניתן לחיות בעולם בו יש אל שרואה אותך, דואג לך, ואתה סומך עליו: תחושה של עוצמה אדירה.

הרעיון הזה משתלב עם תחושה של היות עשב בר, שלא שמים לב אליו, לכל היותר דורכים עליו. רגע אחרי האמונה העיוורת באלוהים ובהשגחה, מגיע רגע הפקפוק: יש מלאך, אבל הוא כועס עלי, או מאוכזב ממני. "אבל דע, יש מלאך – לכל הפחות היה": תיעוד שמעיד על טלטול בין אמונה לאבדן אמונה. אם יש אלוהים, הוא חוזר למקום המחנך, המצווה, האוסר. מקום שמציע שניתן לקבל השגחה, אבל רק אם פועלים נכון מבחינה מוסרית.

"יש שנים שחונות עוברות בשדה כמו חרמש / תנים משתופפים בתבואה הנדרסת." השנים והתנים מתארים תקלות אפשריות בתהליך הגדילה התקין. לעתים נדמה שכל תקלה אפשרית פקדה את חייו של חורי.

ראוי לציון החיתוך של השורות, כמו מלאך שיורד מלמעלה אל פני העשב הדל, מצטמצם ומתמקד רק בו. ראוי לציון ההשפעה של שירה של רחל שפירא, "יום חולין": "ניסינו לעזוב אבל אני יודעת אנחנו נשארים שנה אחר שנה" כמעין לימבו מוסרי של אמונה אל מול אבדן אמונה, שלא יעזוב אותו לעולם.

על החיים בבית להורים גרושים, משתף חורי :

שאלת אם הרגשתי יתום. נזכרתי באנקדוטה- בבית מולנו בבאר שבע, בבית בו גדלתי, גרה שולי" מועלם שהייתה חברת כנסת. היא אלמנת צה"ל, בעלה נהרג באסון המסוקים והמשפחות שלנו היו מאוד קרובות. נהגתי לשחק עם הילדות שלה. ואני זוכר שהדבר הראשון שראיתי כשנכנסתי אליהם הביתה היה תמונה ענקית של בעלה זכרונו לברכה, משה מועלם, לובש מעיל ב' צבאי. במובן מסוים הוא היה מאוד חי. הוא היה דמות נערצת שחיה בבית. שולי הוציאה לאור אסופת מכתבים שהיא כתבה לו. גם היום, כשהיא נשואה פעם שנייה, בכל שנה היא מקיימת את הטיול השנתי לזכרו. זהו דבר שונה מאוד מדמות האב שהייתה לי. אצלי דמות האב הנעדר הייתה יותר קומפלקסיבית- זו לא הייתה דמות לשאת אליה עיניים, אלא יותר דמות להתבייש בה

בתגובה לדברים אלו, אני חושבת לעצמי שייטכן שתייגתי אותך כבעל קומפלקס דת, כשלמעשה

אתה סובל מקומפלקס האב הנעדר

למעשה אני סובל, או חי, את שניהם. שניהם הרי נמצאים שם. אני זוכר שפעם כתבתי באיזו טיוטה ישנה, שלא נכנסה לשום מקום, "היה לי אבא אחד, אומרים שאפילו שניים". האב השני זה אבא שבשמיים

אני יכול להגיד לך שבישיבה התיכונית בה למדתי, היו כל הזמן אירועים של "אבות ובנים". רק אבא ובן, אין אופציה אחרת. היו ערבי לימוד, טיול שיצא בכיתה י"ב רק לאבות ובנים. יש בחברה הדתית יסוד פטריארכלי מאוד בולט, "חובה עליו ללמד את בנו תורה" וכולי. הדברים שלובים

?אביך אי פעם נכח באירועים האלו

חורי: לא, אף פעם לא. אני ממליץ לך לא לנסות להרכיב קו-זמן בהקשר הזה כי אני בעצמי לא יודע. הוא בא והלך מהבית. בכיתה ט' היה לי אירוע משברי שגרם לי לנתק איתו קשר לשמונה שנים. היו המון 'סשנים' כאלו. זה קרה שוב כשהדרכת במכינה, שהייתי בה גם חניך. זה מקום מאוד משמעותי

עבורי.

כחלק מטיפול פסיכולוגי, הבנתי שגם כשאני לא בקשר עם אבא הוא מאוד מפעיל אותי.

למעשה הוא לא היה נוכח מעולם. היה חור שחור.

אחי הוא זה שלימד אותי להניח תפילין, להתגלח.

ללא כל ספק אמא הייתה הדמות המשמעותית בבית

איפה היה אלוהים שלך, בתור ילד? הוא גם היה נוכח נפקד? הוא שכפל את התפקיד של אב

?נעדר

אלו שאלות טובות שאין לי עליהן תשובות. אני יכול להגיד לך חד משמעית שאלוהים היה, כלומר נכח

בחיי, לפחות עד חטיבת הביניים כשלמדתי בבאר שבע. אני יודע להגיד לך בוודאות שאלוהים היה

משמעותי ואהוב, דמות כמעט יחידה להתרפק עליה

אני זוכר שכשהתראיינתי לישיבה, אמרתי למנהל שראיין אותי שחשוב לי להתחזק ברמה הדתית.

אמרתי את זה גם כדי להתקבל, אבל בעיקר כי היה בזה גרעין של אמת. אני זוכר שאחי היה מניח

תפילין כל יום ורציתי לקבל את זה על עצמי, אני זוכר שביקשתי ממנו שילמד אותי איך להתחזק

באמונה. אחי גדול ממני בתשע שנים, ועד היום הוא חרדי. הבית שגדלתי בו, לעומת זאת, דתי

לאומי. אולי מיותר לציין שאני לא מכליל את אבי בהגדרה הזו כי אי אפשר להכליל אותו בשום

ספקטרום, אבל אם לשפוט ברמה הדתית, הוא יותר חרדי מאשר ציוני

המקום שממנו הגעתי, בית הספר היסודי וחטיבת ביניים, היו הרבה פחות דתיים מהמשפחה שלי

תמונת מחזור גן נחליאלי התשנ"ה

בְּכֹל אִישׁוֹן שֶׁל יֶלֶד יֵשׁ קֶרֶט זַעֲזוּעַ. הַדְּבָרִים הַמְתַּגְּלִים.

וְדַאי יְכַלּוּ רְאֵשֵׁינוּ לְהַשְׁמֵר

מִגְּנִיּוֹת בְּפִנֵּת הָרוּפָא, דְּגִים רְסִיִּסִי דְמִיּוֹן מִשְׁמֶלֶת הַיְלָדָה הַיְפָה,

אֲחוּזֵי טֵהַר בְּעֵינַיִם עוֹד לֹא נִפְקָחִים

לְמַחְלָה

וְדַאי יְכַלּוּ יְדֵינוּ הַקְּטָנוֹת לְהַזְהֵר

כְּשֶׁסָּרְקוּ רֵאשׁ בְּבֶה וְלֹא לְהַוָּדַע

לְקִשְׁרִים שְׁבִשְׁעָר, לְבַגְד הַנִּקְרָע,

שְׁבָרֵי־רִיזוֹת הַצְּנָאָר

שְׁקֵט שְׁנִפְרָע

וְדַאי הִיָּה רָגַע שְׁיִכְלֵנוּ לְעַצֵּר. וְדַאי

אֲבָל יְלָדִים הֵיִינוּ וְלֹא יְדַעְנוּ

מָה הָרוּפָא עֵתִיד לְגַזֵּר.

לְכֵן בְּכֹל דוֹר וְדוֹר חֵיב אָדָם

לראות עצמו

כאלו לא עזבה את עיניו החלימה,

כאלו עדין אינו

חיו

כאלו עודנו אוסף צנוברים מאדמת החצר

בשעת ההפסקה.

השיר נכתב בתקופה בו חורי התנדב בגן ילדים, והחוויה החזירה אותו לילדות המוקדמת. הוא נחשף לרגעים הראשונים בהם ילד קטן מתחיל להכיר באפשרות של רוע. האם יש רגע בו ילד יכול לעצור, להצהיר, אני לא ממשיך להתבגר? כנראה שלא. על הרגע הזה, על הערגה הזו להישאר תמים, כותב חורי.

חורי מתאר את הילדים "מוגנים בפינת הרופא" כלומר בעמדה הקטנה המצויה בכל גן ילדים, עמדת "רופא וחולה": הוא כמו שואף לדמיין מקום, בו באמת יש בו רפואה (למכאוביו? להוריו? לנטיותיו?) "יודאי יכלו ידיו הקטנות להזהר / קשקשו ראש בבה ולא להודע / לקשרים שבשער, לבגד הנקרע, / שבריריות הצנאר / שקט שגפרע" – אני מוצאת במשפטים אלו מעין תקבולת הפוכה לשירו של אלתרמן, "שמרי נפשך": (" שמרי נפשך, כוחך שמרי, שמרי נפשך / שמרי חייך, בינתך, שמרי חייך / מקיר נופל, מגג נדלק, מצל חשך / מאבן קלע, מסכין, מציפורניים / שמרי נפשך מן השורף, מן החותך / מן הסמוך כמו עפר וכמו שמיים / מן הדומם, מן המחכה והמושך / והממית כמי באר ואש כיריים") – אלא שבשירו של אלתרמן, ישנה דאגה ברורה של אב לבת, דאגה שהיא כל כך נעדרת מחווית ילדותו של חורי.

"לכן בכל דור ודור חייב אדם / לראות עצמו / כאלו לא עזבה את עיניו החלימה,

כאלו עדין איננו / חיינו / כאלו עודנו אוסף צנוברים מאדמת החצר / בשעת ההפסקה.

ברורה ההקבלה בין השיר של חורי לבין החיוב "בכל דור ודור חייב אדם לראות עצמו כאילו יצא ממצריים". היציאה ממצריים של חורי הינה אפשרות החלימה, האפשרות להיוותר ילד על אף קורט הזעזוע. בהמשך, יוצר חורי משחק מילים מחוכם בין "חייב" (לראות את עצמו כאילו יצא ממצריים) לבין "חיינו" (של הילד אוסף הצנוברים), ובכך משמר את הילדות כמרחב שאנו צריכים לשמור עליו, על אף שהוא כבר התרחש במציאות והזעזוע נגלה. השיר של חורי הינו תחינה להישארות של המקום התמים, החף, הטהור.

עולה תמונה של ילד בן 14 אשר שש להתקרב לאל ולהיות נוכח בכל הנחת התפילין ולקחת על עצמו עולה של כל מצווה, גדולה כקטנה. להתחזק באמונה. ובנקודה מסוימת יש איזה שבר

כן, יש שבר

איך והאם זה קשור לגילוי של זהות מינית? האם זה משהו שתמיד ידעת? או שזה משהו שנחשף?

אני חושב שהחשדות הראשוניים שלי לגבי הזהות המינית היו בסוף היסודי, התקופה בה מתחילה פחות או יותר בגרות מינית אצל כולם. זה היה ללא ספק משבר חריף

אני יכול להגיד לך שללמוד בפנימייה תוך כדי האימה הזו שגדלה בתוכי, זה מאוד מתסיס, מאוד מלבה, יש המון מקומות לחיכוך הזה להתקיים. התחושה היא שצריך לאתגר את עצם הגילוי של המשיכה כל הזמן, לתהות אם זה בכלל קיים או בדמיון שלי. לקיים את חיי היומיום של הפנימייה, בתוך הקונפליקט

אני מאוד רחוק משם כיום, ולימדתי את עצמי את הנרטיב הקל של הגילוי ולא את התחושות המקוריות שהיו. לא קל לי לדבר את זה, לא קל לחשוב על זה

החוויה היא של טומאה

לא ברמת ההגדרה הדתית, אלא ברמת החוויה האישית. החוויה הזו שיש קודש ויש טומאה

ואתה בצד הלא נכון של המשוואה

גם כשאתה נכנס לבית המדרש, וגם כשיש יום כיפור, יש מן רצון להתחטא ולהתקרצף. יש משהו בתוכך שמרגיש בעצמו את טומאת הגוף. זה גם מאוד יושב על העניין הדורות. אני יצאתי מהארון בצבא, בגיל 21. גם התגייסתי מאוחר. זו הייתה הפעם הראשונה בחיים שלי שראיתי הומואים

שראית שאפשר

ראיתי שההומואיות שלהם היא לא איזה עניין מבחינתם. זה מה שהם, זה נינוח בגוף שלהם, פשוט קיים. לי לא היה המודל של הנינוחות. אני זוכר שהייתה התוכנה הזו להורדת סרטים, אימיל. ניסיתי להוריד איזה סרט, זה באמת מה שניסיתי לעשות, בתום לב. במקרה ירד במקומו אל תוך התוכנה פורנו של גיזי. זה היה המושג הראשון שלי לגבי מה עושים. איך עושים. איך זה נראה. שזה באמת קורה.

עד הצבא, הייתי בתיכון ובחברה דתית של פנימייה. זה מקום שיש בו המון טריגרים למיניות. להסתובב בפנימיה של גברים בלבד עם בוקסר זו ברירת מחדל. רחצה במעיינות. אלו דברים שקרו על בסיס יומיומי

הפנימיה היא מקום שבתודעה שלי שטוף בטסטוסטרון, שטוף בגירויים. כמובן רק מהכיוון שלי. זו הייתה תחושה שלא יכולתי להעלות על בדל שפתיי, גם לא במחשבותי. אני זוכר שאת שיר האהבה הראשון שכתבתי לגבר, כתבתי באנגלית כי באנגלית אין 'מגדר'. לא ניסיתי לעשות את זה כמהלך פוליטי. פשוט ניסיתי להימנע מהגילוי של מגדר

זה גם ריחוק רגשי, לא? זה לבוא ולהגיד "אני הוא לא אני". אני חושבת על ילד מסורתי מבאר שבע, בסביבה דתית לאומית, פתאום כותב שיר אהבה באנגלית. זה לייצר ריחוק בכוח

אני זוכר שעברה לי בראש המחשבה, שאם מישהו יחטט לי במחברות, אם אני אמות לצורך העניין- וזה יימצא, אז לא יוכלו לדעת. זה היה השיקול

כלומר, ברמה כזאת שאם תמות אתה רוצה למות עם הסוד

בוודאי. לחלוטין. לא מסוגל בכלל לדמיין חוויה של החיים עם הגילוי. אני זוכר שהייתי בחתונה של מי שהיה המדריך שלי בישיבה, וכתבתי על מעטפה תוך כדי החתונה שאני רוצה למצוא שקט, עם אישה לצדי, שתשקיט את הסערה. חשבתי שאם אצליח להתאהב באישה אז זה ישקיט משהו

היתה לך איזו משאלת לב שפתאום תהייה 'המרה' ותירפא

לגמרי. אידיאל המשפחה בחברה המסורתית. כמובן שבחברה הישראלית בכלל הוא חזק, אבל נראה לי שבחברה הדתית אפילו הוא יותר. אגב, אני יכול לומר לך גם הבן זוג הנוכחי שלי שלא גדל בחברה דתית בשום צורה, מאוד פחד מזה. הוא לקח את זה למקום של בדידות. להיות הומו שווה להיות בודד. אני זוכר שדמיינתי תגובות של כל מיני דודות, וגיסתי החרדית ואחי החרדי, איך אני אחשוף אותם לדבר כזה? הסתובבתי עם תחושה של פגימות עמוקה

אורז

אִמָּא שְׁלִי צָדָה תּוֹלְעִים בְּאַרְז

בְּיָמִים אֲרָכִים וְיוֹקֵדִים שֶׁל קְצִיר כַּחֹת.

אָחַד-אָחַד בְּרָרָה גְּרָגְרִים לְקַפְסָה עִם מַכְסָּה כְּתָם,

בְּמִטְבַּח כְּתָם, בְּבָאָר שְׁבַע, בְּשָׁנוֹת הַתְּשָׁעִים,

פּוֹסְקֵת: זֶה חֶרֶק וְזֶה סֶתֶם כְּתָם שְׁחָר.

אֶפְשֶׁר לְחַיּוֹת אֶתּוֹ

(פֶּעַם, בְּיִשְׁבָּה, חִלְקוּ לָנוּ הָרְחֹבָה לְיָדַי שֶׁל יוֹם הַכְּפוּרִים.

הַכִּינוּ עַל חֹטֵא "שְׂאֲכֻלְנוּ בְּמִקְוֹמוֹת שֶׁהַכְּשָׁרוֹת בָּהֶם מְפַקְּדוֹת".

וְכִמָּה שָׁנִים אַחַר כֵּן כָּבַר אֶכְלֵתִי בְּמִקְוֹמוֹת שֶׁלֹּא תִדְעֵי אִמָּא,

הַכְּנָמוֹת שֶׁבְּאַרְז הָיוּ שָׁם הַדְּאָגָה הָאֲחֻרוֹנָה שֶׁלִּי.

וְהֵייתִי רוֹצֵה לְהִתְוֹדוֹת עַל אֶפְסוּתִי לְפָנֶיךָ אִמָּא,

כִּי אֱלֹהִים הוּא סִבְבָּה וְהַכֵּל אֲבָל אֶפְלוּ לְסִתָּם אֶת הַפֶּה

בְּשִׁבְיֶיךָ לֹא הִצְלַחְתִּי.

הַרְבֵּה יוֹתֵר קָל לְחֹטֵא בְּפָנֶי מִי שֶׁאֵין לוֹ עֵינֵי-אֵם

אֲז אֲנִי אֶתְחַם בְּסוּגְרִים וְאֶקְוֶה שֶׁתִּדְלְגֵי

עַל כְּמָה אֶשְׁמַתִּי בְּגִדְתִּי)

אִמָּא שְׁלִי צָדָה מְזִיקִים מֵהַתְּקָרָה

בְּשָׁעוֹת מְרֻטָּשׁוֹת שֶׁל הַסִּתָּר פָּנִים

בְּכַפּוֹת הַיָּדִים.

וְכִשְׁשָׁנָה חֲדָשָׁה נִזְהַרְתִּי לִי מֵהַפְּנָה,

אני רעב לתבונת הארץ שלך אמא שפוסקת

זו תולעת וזה סתם פתם שחר.

רק

פתם שחר

אפשר להיות אתו.

חורי מתאר חוויה ממשית ממטבח ילדותו. הוא מעיד על השיר ש"כל מילה אמת": הוא זוכר את המטבח הכתום, כמוהו גם הקופסא הכתומה לברירת האורז. חורי מתאר תרבות של בדיקה בציציות, של בית שמדקדק בפרטי המצוות, ומתודה שהרבה יותר קל לחטוא בפני מי שאין לו עיני אם.

למעשה ייתכן שיותר קל לחטוא בפני אלוהים מאשר מול אמא. אלוהים שותק לנו.

"יכמה שנים אחר כך כבר אכלתי במקומות שלא תדעי אמא" – העדות היא על חיים שנתפסים כחטא, ללא תלות בלעדית בעניין הכשרות. הכשרות מתרחבת לכדי חוויה כללית של איסור, בעצם חורי מעיד על עצמו שפעילויותיו כאדם בוגר, תשוקותיו, חלומותיו, הם לא כשרים, והוא יודע מה רבה האכזבה של אימו מכך. הוא משתף בקושי העצום של אלו שעזבו את הדרך הממוסדת, זו החברה הדתית. בעצם מתאר חורי חוויה של עזיבת קן. עולה בדעתי ההקבלה בין חורי עצמו לבין התולעים הפסולות מהאורז. חורי משתף שמעולם לא חשב על כך, אבל ההקבלה נראית לו כחוויתו האישית. אני מקשרת את התולעת הקטנה לפיוט של ש' אבן גבירול, שפל רוח, אשר אף הוא מתאר את קטנות האדם, כתולעת מול פני ה'.

שפל רוח שפל בך וקומה אקדמך ברב פחד ואימה

לפניך אני נחשב בעיני כתולעת קטנה באדמה

מלא עולם אשר אין קץ לגדלו הכמני יהללך ובמה
הדרך לא יכילון מלאכי רום ועל אחת אני כמה וכמה
הטיבות והגדלות חסדים לך תגדיל להודות כל נשמה
[[אשחר אל בראשית רעיוני אשר לשמו תהלל כל נשמה

:"(ראויה לציון, כמובן, ההקבלה לשירה של רחל מתחילת השיר "ואולי" (לא היו הדברים מעולם
"מעולם, בימים ארוכים ויוקדים / של קציר / במרומי עגלה עמוסת אלומות / לא נתתי קולי בשיר".
קציר האלומות של רחל בימיה היפים בקיבוץ, הופך לקציר כוחות בימים הקשים ביותר בחייו של
חורי. העדות לקושי העצום של קציר הכוחות, הינה בחווית הסתר הפנים של אלוהים בהמשך השיר:
עולה בעיני רוחי תמונה של ילד קטן המחכה לאל שיושיע, אך הסתר הפנים גובר על צורך הילד
בישועה, לפחות עוד שנים ארוכות ויוקדות.

אז באמת איפה מצוי אלוהים בתוך כל זה? האם זה רק עניין של קודים חברתיים ותרבותיים, מה

אסור ומה מותר בישיבה? או האם גם יש סוג של תקשורת או מחשבה מול אלוהים

לגמרי כן. אני יכול להגיד לך שאני זוכר שהייתי פוקח את העיניים בבוקר וזה הדבר הראשון שעולה.
ממש סיוט. זה הדבר הראשון שעולה לי לראש

מה היה עולה

ת: הידיעה, הקונפליקט. אני לא בסדר מול אלוהים. אז הייתי בוכה לאלוהים שירפא אותי, הייתי
לוחש לו, בבקשה, אני רוצה לעבוד אותך.
אני חושב שהמושגים האלו של אלוהים ומשפחה, אלוהים ואבא, יש ביניהם קשר יותר חזק ממה
שחושבים. יש שם כמעט סימביוזה. היעדר של אבא, אתגר את זה בפעם הראשונה, יצר יותר צורך
לעבוד את אלוהים

זה היה האתגר הראשון.

המחשבה של חוסר היכולת לקיים פרו-ורבו, המצווה הראשונה בתורה, זה היה האתגר השני.

אני לעתים שואל את עצמי, אם הייתי גדל במוסדות אחרים, קצת פחות מרובעים, קצת יותר ליברליים, האם הייתי דתי היום? בכלל לא נראה לי מופרך. יצאתי עם כמה חבר'ה דתיים, יצאתי גם עם אחד שהיה נשוי לגבר, והוא היה דוס ממש. הוא אמר לי, תשעה באב אז אנחנו לא ניפגש היום. אני יודע שיש אנשים שחיים את המורכבות הזו, ואפילו חיים איתה בשלום.

אני יכול לספר שאחד הדברים ששוברים לי את הלב, אחד הדפים הכי עצובים שאי פעם יצא לי לקרוא בפייסבוק קרוי "וידויים של הקהילה המתבודדת". זה דף של חבר'ה דתיים, שחיים במסלול הזה של טיפולי המרה. הם לא להטב"ים דתיים, כי הם לא מגדירים את עצמם להטב"ים. הם קודם כל דתיים, והם מתמודדים עם הנטייה. הם נמצאים במסלול שמציע שטיפולים רגשיים זה מה שיכול להציל אותם.

אז אצלך היום, בחיים שאתה חי כיום כהומו מחוץ לארון, יש אלוהים?

אני משתדל לא להעסיק את עצמי בשאלה הזו. הוא לא נוכח, אני לא מדבר אתו. בסיפא של הספר אני כותב "אני עדיין ממלמל ברכות". זה קורה כסוג של רפלקס, אני מתקשה לראות בזה תקשורת אמיתית. אני מוצא עניין בטקסטים וברעיונות יהודים ואני משתדל לחוות את זה כחיבה למסורת. אני לא מתיימר לדעת אם יש או אין, אני לא מעסיק את עצמי בהוכחות. אם הייתי דתי רוב הסיכויים שהייתי חסידי, בגלל ההתאהבות במקום של הדבקות, הדבר הזה שממלא את הנפש. זו לא ערגה למשהו דתי בפן הרציונלי הלייבוביצי.

הפשע

אולי תניח לעצמך

כאלו הונח לך

כאלו יונקי דבש שמטו שמיכה תפוחה

ברחוף ציפני מעל מטתך,

נגרי לילה חרוצים

הסירו בול עץ שהכביד על כתפך,

שקט של מים רבים טפטף ולא כבתה

האהבה, לא טבעה, לא נטשה.

דמה שהבטח לך עוד ספור אחד

לפני השנה הגדולה,

דמה אור מלוא ראות, מלוא ריסים,

מלוא התלתלים והסוסים משתוללים אולי תנשם עכשו

כאלו חייך תלויים, הנח לפקדי השומה

להצחיב מול החשבונות שהאפירו,

הנח שכל אסיריך והסו חיוכים

כמו הוקל סבלם, דמה

שנסלח הפשע

השיר של חורי, "הפשע" אשר נכתב ב-2018, הוא נבואת נחמה של אדם שהתפכח.

השיר נפתח כך: "אולי תניח לעצמך / כאילו הונח לך". למעשה חורי כבר יודע שאביו לעולם לא יניח לו, בחייו או במותו.

חורי מתאר בקרים בהם המועקה מתעוררת לפניו. הוא מעיד שעולם האסוציאציות בשיר שאוב מסרטי דיסני מצוירים שהורשה לצפות בהם בבית אימו, בהם תמונות רומנטיות של ציפורי שיר מרימות שמיכה דקה מעל שלגיה או מעל היפיפיה הנרדמת.

"שקט של מים רבים לא טפטף" – בניתוח שלי, בולט ההבדל הניכר בין טפטוף מים איטי, צורמני, לבין הנהרות שלא ישטפו בפסוק המקורי משיר השירים. הטפטוף יוצר הנגדה מונוטונית, איטית, משעממת, מתונה, לחוויית המים השוצפים. קל לדמיין את האהבה מתוך הציטוט המקורי כצונאמי של רגשות עזים, אך אהבה היא, לא פחות, זמזום טורדני נצחי של יחסי הורה-ילד שאינם מרפים. בבית האחרון של השיר, שוזר חורי בשירו עולם דימויים קפקאי, אפרורי: חשבונות שהאפירו, פקידי שומה. "להצהיב מול החשבונות שְׁהַאֲפִירו" הוא כותב, ומכוון לחשבונות תרתי משמע: החשבונות הקטנוניים מול עצמנו, החשבונות ההוריים שעלינו לנטוש. עליו להבין שזו נוקדנות שעבר זמנה, והוא משתוקק להשאיר למס ההכנסה המטאפורי את גביית החובות ולתת לעצמו אשראי.

חורי שואף להיפרד ממשא אשמה לא נחוץ, אך יחד עם זאת, המסר בשיר בסופו של דבר הוא שלא הונח לו. לעולם לא יונח לו. הוא משתוקק לחתום על הפסקת אש עם אחר, אחר בהעדר אחר, יחתום על הפסקת אש עם עצמו.

האם יש ריטואלים דתיים שאתה עצמך לא מצליח להיפטר מהם?

על כך נכתב השיר "זכות השיבה". ישנם מנהגים שאיני מצליח, ואולי גם לא רוצה, להיפטר מהם. אני לא רוצה להפוך להיות אדם שלוקח כמובן מאליו את האוכל המצוי על צלחתו. לפני שאני אוכל, אני עדיין ממלמל בצורה לא מודעת. אני לא חושב על המילים, אבל המלמול כבר לא יעזוב אותי. ריטואלים מסויימים, כמו בורא פרי העץ או ברכת אשר יצר, הם דברים שלא אצליח להיפטר מהם, הם חלק כל כך אימננטי ממי שאני. אני מדמיין שזו דרך סמויה לשמור על קשר, לחזור אל בית שפוררתי.

זכות השיבה

כְּמוֹ פְּלִיט פְּלֶסְטִינִי מ־48'

אֲנִי עוֹנֵד עַל הַצָּאָר מְשֵׁהוּ כְּמוֹ מִפְתָּח

אֶף עַל פִּי שֶׁשֶׁכַּחַתִּיךְ הַיּוֹם, יְרוּשָׁלַיִם,

אֵינְסָפוֹר פְּעָמִים –

נוֹתְרוּ בְּרָכוֹת.

קְשָׁה לִי לוֹמַר זֹאת לְאִישׁ.

קְדוּשׁ בְּשַׁבָּת לְפָנַי שְׁאֲרֵתִיחַ

אֶת הַמְּקִינָטָה,

קְרִיאַת שְׁמַע עַל הַמָּטָה

שְׁבָה הַפְּכֵתִי פָּרָא עַל אָדָם,

מְלֻמּוּלִים לְפָנַי נְגִיסָה רִאשׁוֹנָה בְּתַפּוּחַ, אַבְדָן הַתְּמִימוֹת, חוּוה גְרוּסִים שְׁתוּקִים

שְׁלֹא אֲשִׁים לֵב

פְּתִיתִי לָחֶם עַל שְׁבִיל

שְׂאוּכֵל, אִם פְּעַם אֶרְצֶה, לְחַזֵּר אֶל בֵּית שְׁפוֹרְרָתִי.

השיר נפתח בתיאור מנהג רווח של פליטים במזרח ירושלים, לענוד שרשרת עם מפתח על הצוואר. זהו מנהג אמיתי ובו הפליטים עונדים את המפתח לבית שמצוי בעיר ממנה גורשו. יש במנהג הזה מעין הגדרה מוחשית של נשיאת הבית שאבד, נשיאת משקל הבית על הצוואר, מתוך ציפייה אמיתית לחזור.

בהמשך השיר מתאר חורי את האבסורד ההגייוני שבעצם אורח חייו החדש: קידוש בשבת רגע לפני שירתיה את המקינטה, ובעזות רבה - קריאת שמע על המיטה שבה הפך להיות פרא על אדם (בניגוד אולי, לפרא אדם). "מְלֻמּוּלִים לְפָנַי נְגִיסָה רִאשׁוֹנָה בְּתַפּוּחַ, אַבְדָן הַתְּמִימוֹת, חוּוה גְרוּסִים שְׁתוּקִים" – באופן מודע או שלא מודע, חווה עצמו חורי כחווה, האישה שמקורה מן הצלע, האישה הראשונה שאיבדה את תמימותה. חווה גרוסים שתוקים – עולה בעיני רוחי דמותו של אותו שתוקי, מוגבל, המצוי בכתובים, ואשר אליו יש להתייחס מצד אחד בחמלה ומצד שני כאל מוגבל.

ובכל זאת, בסוף כל זה, מתיר חורי פירורים על מנת שיוכל לחזור אל הבית אשר פורר.

האם יש אורחות חיים שבסתר ליבך היית רוצה לשוב אליהם? אולי אם "באמת" היית יכול לחיות

חיים 'כשרים' עם בן הזוג שלך היית מעדיף לחיות כך?

אני מאוד אוהב את הקונספט של שבת, אני חושב שזו המצאה גאונית, זה ביטוח בריאות נפשי. אני יכול לדמיין את עצמי שומר שבת בעתיד, באיזו שהיא קונסטלציה

שבת

שוב אֶשְׁמַט גּוֹר

יְקַר לִי מִמְּנִי.

שוב אֶשְׁמֹת

יֶאֱכְלוּ כְמוֹ חֲמֻצָה כְּשֶׁהוּא יָשׁוּב,

מִיָּלֵל,

אַחַת לְשָׁבוּעַ

שוב אֶסְטֵר בְּכַפּוֹת הַחֲבוּק שֶׁל גּוֹר לְבָן

לְכֹה גּוֹרִי לְקִרְאֵת קְלִלָּה.

שבת הייתה המצווה שחורי התקשה לעזוב יותר מהכל. השבת הייתה עבורו ארמון בזמן: עשרים וחמש שעות שבהן יכול היה להתנתק מעל למציאות, להיות במימד אחר. את השבת נטש במהלך טיול בהודו, כאשר הבין שאם ישמור שבת יידון עצמו ללבדות עיקשת. חורי מעיד שהוא משתוקק לכך שיחזרו להכריח אותו לנוח, לקחת פסק זמן. הטקסיות אולי קיבלה עבורו שם של מנהג מתיש, אך בסופו של דבר יש לה יכולות מגביות, יתרון של גובה, של קדושה.

חורי מתאר בשיר כלבלב קטן ויקר, ולמעשה מתעלל בו, מכאיב לו, מבלי להבין למה. הוא פוגע בגור ומתנצל בפניו. הגור עצמו מיילל, חוזר ומטריד אחת לשבוע, עם בוא השבת, ואינו מרפה.

חורי מעיד שיש לו צורך להצהיר חירות אל מול ילדות שלא הייתה בה בחירה, אך, כדברי סוף השיר "לכה גורי לקראת קללה", הוא רוצה שתהיה לו האפשרות לחזור לשבת, לא מתוך קללה, ולא מתוך אימת חטא, אלא מתוך רצון נקי.

חורי משתף:

אני נמשך לעולמות של הקבלה ושל הזוהר, שהם דת אבל במובן מאוד שונה מהדת שגדלתי בתוכה. ביום יום זה כמעט כבר לא נוכח, לצורך העניין אני מרגיש שלדוגמא לעשות מדיטציה כל בוקר זה משהו שיותר 'שם אותי במקום' ומועיל לי מאשר תפילה בבית הכנסת. זה כבר נהיה ממש צורך, זה אולי איזה שהוא טקס שמחליף את התפילה. היחס שלי לאלוהים השתנה מיחס של חרדה ליחס של שותפות, של חמלה, ואני מוצא בזה לראשונה בחיי אפשרות לקשר.

גזל

אֱלֹהִים נָפַל הַיּוֹם לְאֲדָמָה

כְּמוֹ גֹזֵל מֵהַעֵץ בַּגֶּנֶז

וְאֵל קִדְרַת הָעֲנָנִים

נִשְׁפְּכוּ שָׁמַיִם.

וְיָכַלְתִּי לְמִשׁוֹת אוֹתוֹ

בְּרַחֲמִים

וְהַרְגִּילִים הַקְטָנוֹת

שׁוֹב לֹא נֶעְצוּ בִּי טַפְרִים

וּבְכַנְפֵי שֵׁטֶרֶם נִמְתָּחוּ

נִפְרְשׁוּ עֲתִידוֹת שָׁמַיִם.

זהו שיר שנכתב לאחר ההתפכחות הדתית והמינית של חורי, בגיל 24. חורי מתאר מצב של היפוך – מהמקום הקודם של השגחה פרטית, כאן יש השגחה הפוכה, של חורי על הגזל שהוא האלוהים. חורי מסכים לרחם על אלוהים, לאחר שנים של אשמה ויחסים מסוכסכים, הוא מסכים להבין שרחמיו נכמרים על אלוהים הקטן המעוות את בסיסי אמונתו. אלוהים החדש של חורי שוב לא נועץ טפרים, ודווקא משום כך, ישנה אפשרות לראות בו עתידות שמיים.

אני חוזרת לילד בכיתה ז' שמרגיש שהגוף שלו הוא התגלמות של טומאה. פתאום הטרנספורמציה הזו, לבן אדם שאתה היום, בגיל 29, איש שקם בבוקר לתרגל מדיטציות וחי עם בן זוג, ומקיים חיים שופעים ומלאים, נאמן לזהות שלו. איפה בתוך התווך הזה נוצר משורר?

חלק מהעניין החזק של ההתנגדות לגוף שלי התבטא בהשמנה בערך מאותו גיל, כיתה ז'. התחלתי להעלות במשקל כשהשיא היה כששקלתי 124 קילו. עם הרבה טיפול ועבודה הבנתי שזו הייתה הדרך לא להפוך לאובייקט מיני, בשום צורה. לחסום את ההתמודדות חורי משתף שבשנים האחרונות הוא חוזר ביום הכיפורים לבית הכנסת, לתפילת כל נדרי. הוא מרגיש שרגליו מוליכות אותו לשם, ולא יודע עד הסוף להסביר את מנגנון הגעגוע הוא מעיד על עצמו שהוא מצליח להתפלל, מכיוון שאין לו הצורך הקודם, הקמאי, "לחתום על כל דבר שנאמר". הוא מצליח לקבל מקום חדש בהוויתו, שבו אין צורך מתמטי להוכיח אם יש אלוהים או אין, יש מקום טרי לחוויה שהיא פחות רציונאלית ויותר רגשית. חורי מגדיר את המקום החדש של האפשרות לאמונה בתור חמלה אפשרית לעצמו, להבין שאם יש מקום מסוים בלב שלו ששמור לתפילה, אז ראוי לתת לו מקום

להתחבק עם העבריינים

"על דעת המקום ועל דעת הקהל..."

אנו מתירין להתפלל עם העבריינים"

(תפילת "כל נדרי")

על דעת המקום ועל דעת הסכנות

אני מגדר את העלבונות.

קולר פלסטיק סביב כלב פצוע

שלא אתפתה לגרד,

שלא ישפך שוב הלכן בפנים. והדמים

על דעת הויתור שבמחילה, ועל דעת הבושה.

על טעם שרידי הבחילה ועל זעם הזחילה

ועל דעת כך שאיש לא יתנצל

אני סולח לעצמי, שהייתי נוח לרמיסה

פוטר אותי מנקמתי, וגם אותך

(נְקִמַת לֵב יֶלֶד קָטָן, אָבָא)

נוֹשֵׂא אֶת אֵי-הַסְּלִיחָה עַד לְמִזַּח בֵּיתְךָ

חוֹף בְּשִׁבְלֶךְ לְכַרְעַ. שׁוֹמֵר

בְּכִסְפֵּת כְּעֵסִים לְפָרַעַ

עֲכָשׁוּ כְּשֶׁאָנוּ מִתִּירִים

לְהִתְחַבֵּק עִם הָעֵבְרִינִים.

בשיר "להתחבק עם העבריינים", חוזר חורי ופונה לאביו. הוא מעיד שהשיר נכתב בתקופה שהוא ואביו חזרו לקשר מהוסס, סדוק, שרווחה בו זהירות יתר מצד חורי. חורי מבין שהוא מנסה לקיים קשר עם אדם שאין לו עמו הרבה במשותף, מעבר ל-50% גנטיקה.

"על דעת המקום ועל דעת הסכנות / אני מגדר את העלבונות" – הכתיבה השאובה מן התפילה הקדושה ביותר, כל נדרי הפותחת את יום הכיפורים, מבקשת לגדר את העלבונות, לשמור עליהם במקום בטוח, שלא יתפזרו. לגשת אל האפשרות של קשר מתוך סליחה וחמלה, אך בזהירות. לנהל אינטראקציה, מבלי שהאינטראקציה תנהל אותו.

"קולר פלסטיק סביב כליב פצוע / שלא אתפתה לגרד" – כליב, כחיה שיש לה אסוציאציות שליליות ומלוכלכות בחברה בה גדל חורי, ויחד עם זאת, הוא פצוע, כלומר טמא. שלא אתפתה לגרד- מעניין לחשוב על ריבוי האפשרויות של המילה "פיתוי". מצד אחד על הצורך לגרד בפצע, מצד שני על הפיתויים האחרים שהיו לחורי בילדותו, שלא יכול היה לגשת אליהם, אפילו לא בדמיון.

"שלא ישפך שוב הלבן בפנים. והדמים" – זהו משחק על מצוות לא תעשה שמקורה בתורה, "הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא" (ויקרא יט) ומקבלת פרשנויות במשנה אבות (רבי אלעזר

המודעי אומר... והמלבין פני חברו ברבים... אף על פי שיש בידו תורה ומעשים טובים אין לו חלק לעולם הבא!) ובגמרא "כל המלבין פני חברו ברבים כאילו שופך דמים" - כך פותר חורי את עצמו מנקמתו.

"על טעם שְׂרִידֵי הַבְּחִילָה וְעַל זַעַם הַזְּחִילָה" חורי ממשיך ומתאר את תחושת ההשפלה, הזחילה מזכירה לקורא את הנחש על גחונו, הנחש הפתיין, האשם בדרדור סביבתו.

"(נִקְמַת לֵב יֶלֶד קָטָן, אֲבָא)" - זהו כמובן משחק על ציטוטו של ביאליק, "נקמת דם ילד קטן לא ברא השטן", מתוך "על השחיטה". הבחירה בשיר המתאר שחיטה, כמו גם החלפת הדם של ביאליק עם הלב בשירו של חורי, והרפורר בחזרה לדמים שהותיר בחוץ בחווית הלבנת הפנים במשפט הקודם בשיר (שָׁלֵא יִשְׁפֹךְ שׁוֹב הַלֶּבֶן בְּפָנָיו. וְהַדְּמִים), ממחישים את המקום המעורער והמבולבל שבין דם ללב, לב לדם, דם פועם בעורקים אל מול לב שותת.

"נוֹשָׂא אֶת אֵי-הַסְּלִיחָה עַד לְמִזַּח בֵּיתָךְ / חוֹף בְּשִׁבְלֶךָ לְכָרַע." כאן משלב חורי השפעה נוספת משיעורי הספרות בבית הספר התיכון, והפעם של גולדברג מתוך שירה "סליחות", בו היא מתארת את עינויי ההשתוקקות שבאהבה בלתי אפשרית: "אם היו עינויים - הם הפליגו אליך / מפרשי הלבן אל האופל שלך / תנני ללכת, תנני ללכת / לכרוע על חוף הסליחה." ומעניין החיבור אל עינויי האהבה הבלתי אפשרית, האם זו אהבה הורית שנידונה להיוותר מסוכסכת, או אהבה רומנטית בלתי אפשרית שעורג ומשתוקק אליה חורי?

חורי מסיים את שירו "בְּכִסְפֹּת כְּעֵסִים לְפָרַע / עֵכְשׁוֹ כְּשֶׁאֲנוּ מִתִּירִים / לְהִתְחַבֵּק עִם הָעֵבֶרִיָּנִים." זוהי "כספת כעסים" המעידה על רצונו להשלים, לחמול, לסלוח, ובו בעת להתחייב לא לשכוח את הזעם, לשמור על העלבונות בגדרותיהם, על מנת להגן על עצמו. חורי רק שם את העלבונות לכמה רגעים בכספת, כדי להצליח לקיים קשר זמני עם אביו, בטרם יחזור אל המקום המסוכסך בו.

מה השליחות שלך?

אם יש דבר שהייתי רוצה שיהיה "השליחות" של השירה שלי בעולם זה קודם כל לאפשר שיחה על הדברים. בכל ארבע שנותיי בישיבה תיכונית, העניין של זהות מינית, אפילו לא נוסח כנושא, כהתמודדות אפשרית. נניח הוצאת זרע לבטלה. זהו דבר שנלחש

יש ספר, "עשיר ממצולות", שרואים אותו ככה מדי פעם מסתובב, ותלמידים מדברים על זה עם רבנים ברמה כלשהי. או שקוראים לזה שמירת הברית. מדברים בקודים על דבר שהוא אסור בתכלית. האיסור, ולמעשה עושים אותו כולם. זו התמצית של חוסר האפשרות לדבר

אז בעצם ספר השירה שלך הוא שליחות לצעירים דתיים ליציאה מהארון?

אני לא חושב שכתבתי את הספר מתוך תחושת שליחות. אולי מתוך שליחות לעצמי. רציתי לבטא את עצמי בשירים. לא היו לי מניעים אלטרואיסטים. אם אנסה בכל זאת לתת מקום של שליחות לשירים שלי, במובן מסוים הייתי רוצה לאפשר לצעירים להבין שהעולם לא נחרב

יש דמויות, לדוגמה עברי לידר, אני מניח שהוא הסלב הגיי הראשון ששמעתי עליו. או לראות את גל אוחובסקי שופט בכוכב נולד. הפומביות והדיבור על זה, אולי מבחוח זה נראה קצת מגוחך, עבור צעירים זה דבר מציל חיים. אני זוכר שהלכתי בעיר העתיקה בבאר-שבע לפני מלא שנים, לכיוון העיר העתיקה, הלכתי אז ברחוב שיורד ממוזיאון הנגב אל כיוון העיר העתיקה, שם היה פעם הבית הפתוח. אני זוכר שאני צועד שם על רחוב הרצל והיה שם דגל הגאווה, ואני זוכר שלא העזתי להסתכל על הדגל. זה לא היה רצינאלי, זו הייתה ממש חרדה

אתה אומר גל אוחובסקי או עברי לידר או דנה אינטרנשיונל ומבחינתי בכל אופן, יש בך משהו מאוד שונה, אישי אותי הוא מרתק יותר. אתה מדבר תורה, שפה דתית הלכה למעשה. גם אם אתה לא מקיים חיי דת ביום-יום, אתה עושה את זה בכתיבה שלך. גם אם תנסה להימנע, או

להשיג עוד 'טריקים', זה תמיד יהיה שם. זו תמיד תהיה השפה שלך: שפה של מדרשים, שפה של ילד שגדל דתי.

זה הדי אן איי שלי, תורה שינקתי. היא טבועה בי, היא לא תוכל לצאת. לפני כמה זמן גילו סרטן אצל אבא של חברה טובה. הדבר הראשון ששאלתי הוא מה השם של אמא שלו, לקרוא תהילים. ואחר כך הייתה עוד חברה שהיה לה משהו ברגל, קראתי עליה תהילים. זה קורה, אני מניח, להרבה אנשים.

וזאתה מאמין באמת ובתמים שזה עובד? או אולי פשוט לא מזיק?

העולם נברא בדיבור. או במילה. הכוח של המילים הוא לעשות שינוי במציאות. אני חושב שזה מקום שבו אתה מרגיש את הקטנות שלך, את אוזלת היד ואני רוצה להאמין שכן, זה אפשרי לשנות ככה מציאות. אבל היום אני לא יודע, אני כבר לא מעסיק את עצמי בשאלה אם יש אלוהים. הייתי חייב להיפטר מן השאלה הזו כדי להצליח לחיות גם אצל חילונים גמורים את יכולה למצוא מקום של "תתפלל עליי". נגיד בשעת משבר. מעניין המונח של תמימות. בסוף יש מסתורין גדול בעולם. אני כן מאמין שיש כוחות שהם לא אנושיים שפועלים. טבע, קארמה אולי... המקום שבו אנחנו נגמרים זה המקום בו אלוהים מתחיל להתקיים. אבל הרצון להגיד מילים, שמישהו מאמין שיש להן כוח לשנות את המציאות, מה זה לכתוב שירה בלי? האמונה שיש למילים כוח של שינוי

?איך זה קשור לתהילים

היכולת שלי להשפיע, חוץ מלקוות ולשלוח לחברה חיבוק ונחמה, היא מוגבלת, מעצם היותי לא-רופא. אונקולוגי. אני יכול לשלוח שוקולד, ואני יכול לגשת אל הדבר הזה: תהלים

אתה עדיין מרגיש טומאה לפעמים

האם אני מרגיש טומאה? אני באמת חושב שכמעט ולא.

אני זוכר שהייתה ביקורת על הספר ב'הארץ' של יותם ראובני, והכותרת הנוראית הייתה "בכל פעם

שהומו עושה אהבה, הוא רואה בדמיונו את חורבותיה של סדום". הכותרת הזו כמו הולכת איתי.

כשאני עושה אהבה אני לא רואה את חורבותיה של סדום. אני מרגיש אהבה

?ואתה עדיין בא הביתה בחגים

כן. חגים שבתות

?מחבקים אותך, מקבלים אותך

כן. אני שם כיסוי ראש סמלי

?ותביא את חבר שלך

זה בדיוק בדיונים. אמא שלי אמרה, עם דמעות בעיניים, אבל אמרה, שאם זה משמח אותי אז היא

שמחה בשבילי. ופעם, לפני לא יותר מדי שנים, היא אמרה משפט "ההומואים האלו, בא לי להרוג

אותם". באמת יש שם שינוי. בוודאי שהיא לא ידעה שהיא מדברת עלי. היא לא הייתה אומרת את

זה.

כפרה עליה

ראיון עם שחר מריו מרדכי

שחר- מריו מרדכי נולד בשנת 1975, בחודש שבט, בקריית ביאליק, למשפחה כורדית בגדדית מצד אבא ולאמא מיוון. הוא ילד סנדביץ' לאחות גדולה ואח קטן. אביו, נכה צה"ל, היה שריונר בחזית המצרית במלחמת ששת הימים. הוא ספג במלחמה פגיעה ישירה ושכב במשך חודשים ארוכים עם כוויות קשות בבית החולים רמב"ם. מרדכי זוכר סיפור ילדות שאמא מספרת, על איך חבר של אבא, גדה, שהגיע לבית החולים למצוא אותו, עלה למחלקת כוויות ולא מצא את אבא. אבא צעק לו מהמיטה, זה אני! זה אני, מוטי! אבל גדה פשוט לא זיהה אותו בגלל הכוויות. אבא עצמו לא סיפר

הרבה סיפורים ובכלל, בקושי דיבר. אבא היה, ועדיין, מגמגם. מרדכי לא יודע אם זה מאז המלחמה אבל משער שכן.

אביו של מרדכי נולד ב-1947 בעיראק, בלי תאריך לידה. רשמו לו תאריך אקראי – 14.2

מרדכי מספר:

בגיל מאוחר עלתה בי מחשבה דבילית שאם היו נותנים לו תאריך אחר, הוא לא היה חייל במלחמת "ששת הימים ולא היה נפגע

אביו היה עיראקי כורדי אבל זכר למורשת לא היה, גם כי אביו לא דיבר כמעט בכלל, גם כי הייתה הפניית עורף חזקה מצד היהודים העיראקיים והכורדים, צורך להיטמע בחברה הישראלית: "סבתי ידעה כורדית וערבית, אבל מי בכלל רצה לבוא במגע עם זה? הערבים היו האויב ואנחנו היינו". (איסראיל אל ת'אניה (ישראל השנייה)

על חוויות אלו כותב מרדכי את שירו:

ושאינו יודע לשאול

ב-1967 מלאו לאבי עשרים שנה. כנראה

סבתי, כלומר: אמו, לא זכרה מתי בדיוק נולדה. היא ילדה

אותו בעיראק, שחום-עור ושחר שער, ולא

היה רשום מסדר, ואם היה

אבד. אבי

לא זוכר דקל בחדקל ושום פרט

של עזרא ונחמיה (או: עלי באבא). אבל באבא בן עשרים ואין לו פרטים

מיציאת מצרים שלו

(פְּתוּב ב"תּוֹלְדוֹת הָעֵתִיד", שָׁאִין לִי מִשָּׁג אִם קָרָא אוּ לֹא)

לוּ הָיְתָה סִבְתִּי מְבִיאָה לִידִיעַת הַרְשִׁיזוֹת

,הַיִּשְׂרָאֵלִיּוֹת תִּצְרִיחַ אַחֵר לְלִדַת אָבִי

אוּלַי לֹא הָיָה נִשְׁלַח לְחִזְיַת הַמְצָרִית בְּמִלְחַמַת שְׁשַׁת הַיָּמִים

וְאִלּוּ לֹא נִשְׁלַח, לֹא הָיָה סוֹפֵג בְּטַנְק, בּוֹ שְׁעֵט, פְּגִיעָה וְשִׁירָה

וְאִלּוּ לֹא סָפַג, לֹא הָיָה עוֹלָה אָבִי בְּאֵשׁ

וְאִלּוּ לֹא עָלָה בְּאֵשׁ, לֹא הָיָה מְאֻבָּד

,אֶת מְקוֹמוֹ בְּקְבוּצַת הַפְּדוּרְגָל הַחִיפָאִית שְׁלוֹ

וְאִלּוּ הַמְשִׁיךְ לְשַׁחַק בְּמַכְבִּי חִיפָה, לֹא הָיָה מְכָרִיחַ אוֹתִי

לְשַׁחַק פְּדוּרְגָל בְּמְקוֹמוֹ, וְלֹא הָיְתִי שׁוֹנֵא פְּדוּרְגָל

וְאִלּוּ לֹא שָׁנְאַתִּי, לֹא הָיָה מְדַבֵּר אֵלַי מִשְׁפָּטִים פְּגוּמִים

וּמַכְבִּי שְׁלֹא אֶהְבֵּתִי

,וְלֹא הָיְתִי עוֹטָה שְׁרִיזוֹן מוֹל שְׁרִיזוֹר כּוֹזִי, שֶׁהוּבָא לִידִיעַתִּי שֶׁהוּא אָבִי

,וְלֹא הָיְתִי מְבַקֵּשׁ בְּגִיל 37 מִחֲבָרוֹ בְּבִלְגִיָּה, גְּדֵעוֹן, שֶׁמְכַנֶּה גְּדָה

שֶׁיִּסְפֵּר לִי עַל אָבִיא, וְשׁוֹמֵעַ אֵיךְ בִּקֵּר אוֹתוֹ

בְּקִיץ הַבּוֹעֵר שֶׁל 67' בְּבֵאֵר שֶׁבַע בְּבֵית הַחוֹלִים סוּרוּקָה, וְסָרַק

וְלֹא מְצָא אוֹתוֹ בְּמַחְלַקַת הַכְּנִיּוֹת וּכְשֶׁקָּרָא בְּשֵׁמוֹ

,שֶׁל אָבִי, עָנָה לוֹ אָבִיא: גְּדָה, זֶה אַתָּה? וְגְדָה הַשִּׁיב לוֹ

מְרַדְכִי (או: מוֹטִי), זֶה אַתָּה? וְזֶה גִשְׁשׁ בְּאֵיזֵר

וְזֶה נֶצֶב כְּאֵיזֵר מֵעַל נוֹף לְבָן וְשִׁלְגִי

שֶׁהוּא גוֹף אֶפּוֹף עֶקוּד בְּסִבָּה תְּחַבּוּשׁוֹת בְּלִתִּי

עֵבִיר, אָבִי, וּבִתּוֹךְ הַסִּבָּה יִצוֹר אֲנוּשִׁי

וּפְתָאֵם גְּדָה מֵאִיר לִי שְׁאָבִין, שְׁאָבִיא לִידִיעַתִּי (שְׁאָבִיא, אָבִיא) שְׁאָנוּשִׁי

מרדכי כותב שיר השאול מתוך קודש הקודשים של המשפחה: סדר פסח, שבניגוד לימים אחרים בשנה, התקיים כהלכתו. הוא מחבר בין הילד "שאינו יודע לשאול", הלא הוא עצמו (או שאולי ההורים הם נטולי תשובות?) לבין צורת כתיבה המשחקת עם "דיינו" – "ואילו"..."ואילו...", ואגב כך פורט את קורות חייו האכזריים. הוא מעיד על עצמו שהוא עוטה שריון מול שריונר כבוי, שהוא אביו. הוא משחק בבפרטי ילדותו כמשחק בפרט ובחידקל, מקום היוולדו של אביו, ובכך יוצר שיר שהוא מחווה המשכית לקורות חייו.

עלתה בתפיסתו של מרדכי ההבנה שאביו פוסט טראומטי רק לפני שנתיים, רק בגיל 44.

מרדכי שאל את אביו שאלה על המלחמה ואביו פרץ בבכי, גילוי כמעט בודד בחייו של רגשות. לדברי מרדכי, פוסט טראומה זה לא משהו שדיברו עליו או שידעו לחשוב עליו כילדים.

?בתור ילד, הבנת שמהו אצל אבא לא בסדר

כשהיינו ילדים, היינו הולכים לבית ק"י, בית הבראה. בפועל זה מקום לנכי צה"ל והלומי קרב. אני כילד חשבתי שלוקחים אותי ליום כיף, לבילוי. מעולם לא קישרתי בין המילים בית הבראה לבין הצורך להבריא, שמעצם המילה מעיד על מחלה. לימים גיליתי שבית ק"י הוא באמת מקום להלומי קרב ופגועי מלחמה. הייתי בעצמי בהלם קרב מזה. משרד הביטחון לא רצו ולא ידעו להכיר בהלומי קרב בתקופה של מלחמת ששת הימים, הם לא ידעו בכלל מה זה ואם אפשר לטפל. היום ברטרוספקטיבה אני לא מבין איך אפשר שלא לראות, לא להכיר בהלם קרב. אבא לא תפקד בכלל. הוא לא היה רק נכה פיזית, אלא נכה רגשית: אני לא זוכר אם הוא אי פעם חיבק אותי, הוא גם לא ידע איך, אולי לא יכול היה.

אני הייתי אכזבה מוחלטת מבחינתו כי לא הייתי כדורגלן. כשהייתי ילד קטן, ממש תינוק, הוא לקח אותי לראות משחק כדורגל ולפגוש את השחקנים המפורסמים של אז. השחקנים פגשו אותי ביצע ונתנו לי כדור עם חתימות, אני רק רציתי לברוח משם. התביישתי באבא וזה לא עניין אותי בכלל

הקריירה של אבא עלתה באש תרתי משמע והוא נותר עם שתי פעילויות עיקריות: קורא עיתוני ספורט וצופה במשחקים.

מתי גילית שאתה משורר?

כשאתה ילד שגר בקריית ביאליק אתה לא יודע שיש כתבי עת לשירה, אתה לא יודע בכלל שיש דבר כזה שירה, אין מקצוע כזה, להיות משורר. זה קשור למזרחיות פריפריאלית, אין אף חבר שיש לו ספרים בבית וגם אצלי לא היו

גדלתי בבית שהוא חף מספרים ואינו חף מפשע.

הבית לא היה בית דתי, אלא מסורתי, זה לא בית מלומד. בעצם לא היו ספרים בבית, חוץ מספרי לימוד של בית הספר התיכון וספר אחד נוסף, בעותק אחד ויחידי: התנ"ך. לא היה לי מה לקרוא והייתי חייב לברוח. הייתי נכנס לחדר, סוגר את הדלת וקורא בתנ"ך. קראתי בו כל כך הרבה פעמים, ברצף במשך שנות ילדותי, ופשוט התאהבתי בו. ילד יושב ספון בחדר שלו וקורא בתנ"ך, גם כי זה הדבר היחיד שיש לקרוא וגם כי זה הדבר הכי יפה שאי פעם נכתב. ילד יושב בחדרו כל כיסא וכותב שירים, לא יודע שהוא כותב שירים. הוא חושב שהוא משרבט

כשלא הייתי ספון בחדרי, קורא באותו תנ"ך קטן וכותב, הייתי יוצא אל השדות הסמוכים לביתי ומדבר עם החבר הכי טוב שלי, אלוהים.

השמיים הסמוכים

בסוף השמיים השתרעו שמיים, והיו בהם שדות ארוכים

והייתי מְהֻלָּךְ שָׁם מִדֵּי יוֹם בְּקִבְעוֹת
תְּחִילָה בְּשִׁבִיל אֱלֹהִים, אֲכַל זֶה הָיָה תִירוֹץ
הַכָּל נִשְׁק לִי וְצָמָא לְתַבְרָתִי
הַשְׂדוֹת הָאִירוּ לִי פָנִים בְּיַלְדוּתִי
וְלֹא הִתְקַשְׁיִתִי לְקִשׁוֹר אִימָם שִׁיחָה
כָּל זֶה הָיָה פְּשוּט מְאֹד בְּעֵינַי
וּמַחַת הַשָּׁמַיִם מְאֹד לֹא פְּשוּט

נְעוּרִים רְאוּיִים לְשָׁמַם לֹא הָיוּ
וּמִיּוֹם תִּקְפָּם בְּחַרְתִּי לְפָרֵשׁ מֵהֶם בְּאַבְחָה
(לְפָרֵשׁ מֵעוֹרֵי לֹא הָיָה לִי הָאֲמִץ)
וּמִפְּלִיא בְּעֵינַי כְּמָה הַשְׁתַּרְעַתִּי עַל גְּחוּנִי
וְכְמָה סְמוּכִים הָיוּ הַשָּׁמַיִם
שֶׁתְּהוּם אֵל תְּהוּם הַסְּתוּבְּכָתִי בְּעִיר
אֲכַלְתִּי מְשֻׁהוּ מְהִיר
וְצָמָא נִפְשִׁי

אֱלֹהִים, תָּנוּ לִי לְחִצּוֹת בְּהִרְהוּר הַבְּהִיר
אֵת נְהַר הַמְּחֻשְׁבָּה אֵל סְפוּנָה שֶׁל הַיָּד
תָּנוּ שְׁלֹא יִפְתַּח מְנַפֵּץ וְתִפֵּל
תָּנוּ לִי שְׁלֹא יֵאבֵד

תָּנוּ לִי כְמוֹ פֶּעַם לְהִלָּךְ מֵהַשָּׁמַיִם לְשָׁמַיִם הַסְּמוּכִים
אֱלֹהִים, מָה אֲנִי חוֹשֵׁב לְהַצְמִיא
שְׁאֲבִין אֵת צִלְמִךְ

מרדכי מתאר חווית ילדות מופלאה, נקייה: הכל נשק לו וצמא לחברתו. השדות האירו לו פנים. החוויה הינה פשוטה מאוד, עד אשר באבחה אחת היא נהיית מאוד לא פשוטה. אצל מרדכי, "נעוּרִים רְאוּיִים לְשִׁמּוֹם לֹא הָיוּ / וּמִיּוֹם תִּקְפָּם בְּחֶרְתִּי לְפָרֵשׁ מֵהֶם בְּאַבְחָה". כלומר מהרגע שהגיע למצוות, שהוא גם גיל ההתבגרות המינית והפכחון, מאבד מרדכי את חווית הקשר הישיר עם השמיים הפתוחים המאירים לו פנים. הוא מתאר את עצמו כ"משתרע על גחון", כלומר מקביל עצמו לנחש, שהוביל לפכחון של חווה ולנגיסת התפוח הארורה.

"תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם הַסְּתוּבָבֶתִי בְּעִיר / אֶכְלֶתִי מִשְׁהוּ מְהִיר / וְצִמְאָה נְפֹשִׁי" – עולם הדימויים השאוב משיר השירים ה', "מִצְאָנִי הַשְּׂמָרִים הַסְּבָבִים בְּעִיר / הַפּוֹנֵי פְּצֵעוֹנֵי נְשָׂאוֹ אֶת רְדִידִי מֵעָלִי / שְׂמָרֵי הַחֲמוֹת." ובהמשך אותו הפרק: "פְּתַחְתִּי אֲנִי לְדוּדִי, וְדוּדִי חִמַּק עֵבֶר; נְפֹשִׁי, יֵצֵא בְּדַבְרוֹ--בְּקִשְׁתִּיהוּ וְלֹא מִצְאֵתִיהוּ, קָרָאתִיו וְלֹא עָנָנִי."

באמצעות עולם הדימויים המקראי מתאר מרדכי את הצמא האינסופי לאהבה, לערגת הבשר האסורה. אך דווקא הפתרון לאותו צמא אינו באהבה לאחר אלא בערגה לאלוהים, ושאוב מתוך הפיוט של א' אבן עזרא מן המאה ה-12, "צמאה נפשי":

"צִמְאָה נְפֹשִׁי לְאֱלֹהִים לְאֵל חֵי / לְבִי וּבְשָׂרִי יִרְנְנוּ אֶל-אֵל חֵי".

בהמשך השיר, "תֵּן שְׂלֵא יִכְתֹּב מִנְפֶּץ וְתִפֹּל", מעלה על הדעת את התחינה מן הימים הנוראים, בנוסח הספרדי, "תיכתבו בספר חיים טובים", אלא שמרדכי מאוים מן היראה שייכתב מנופץ ותפל, מעין חרדה שמקורה בבית שאינו מאפשר ובסביבה חברתית של מניעה ואי-קבלה נצחית.

מרדכי מתאר:

האשכנזים של קריית ביאליק שהגיעו ממזרח אירופה לא היו עשירים אבל היה להם הון סימבולי. כשקוראים לך גולדברג או אפשטיין וכשאתה מחייך בצבע הנכון אתה מקבל עבודה יותר מהר ועף מקריית ביאליק יותר מהר. אנחנו היינו כמו הערבים. הערבים היו האויב ואנחנו הפנינו עורף לאויב שנראה כמונו. אנחנו לא יכולנו לקרוא את נגיב מחפוז, שהוא בשר מבשרנו, כי היינו צריכים לשנוא אותו. האשכנזים יכלו לקרוא אותו בלי שום בעיה.

בגיל 24 הייתי סטודנט למדעי המדינה באוניברסיטת חיפה, התקיימה תחרות שירה. אני חושב שזו הפעם ראשונה שבה הבנתי שניתן לכתוב ולפרסם שירה, או לכתוב ולהשתתף בתחרות. השופטים היו חיים גורי ונתן זך, שמות גדולים שקראתי בתיכון והערצתי. לא זכיתי בתחרות, אבל העפלתי למקום חמשת המשוררים הראשונים. בסוף הוועדה המארתת, ניגש חיים גורי ואמר "יום אחד תקום ותגלה שהוצאת ספר". זה היה עבורי משפט גאוני כי הוא מכנס ביחד את העבר, שהוא הכתיבה, עם העתיד שהוא היציאה לאור, בכל המובנים, מבלי לסבך אותי עם ההווה.

המשפט הזה נשאר איתי עד היום בתור רגע גילוי האפשרות לכתוב שירה, להיות משורר.

אז לא היה בבית שום דבר דתי, חוץ מאשר ספר תנ"ך קטן, יחידי

בבית, לרוב לא עשו קידוש אבל סבא שלי היה לוקח אותי לבית הכנסת הספרדי בשכונה. אני זוכר "שבכניסה לבית הכנסת היה שלט מקושט, מקומר ומעוטר: "זה השער לה' צדיקים יבואו בו". בכל פעם שעברתי תחת השלט התרגשתי מחדש. למעשה זה היה המקום היחיד בחיים שלי שריגש אותי. היו שיחי הדס שמעטרים את המעקה בכניסה לבית הכנסת, משני צידי השלט המקומר. התרגשתי משיחי ההדס. עד היום בכל פעם שאני מריח הדס אני עורג לבית הכנסת ההוא. זה היה המקום היחיד בחיי שהרגשתי בו בבית.

תמיד היית אדם מאמין?

כן. אני מאמין בקדוש ברוך הוא יותר מכל אדם במשפחה שלי, אני חושב שהוא היחיד בעולם שאני מאמין בו. בבית הכנסת הייתה פרוכת ומאחוריה ספרי קודש, הייתי הולך לחדר צדדי ומתחיל לעלעל בספרים. השפה שבתה אותי – "הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו" – זה יותר יפה מכל שיר שאי פעם נכתב וייכתב. בתור ילד קצת יותר גדול, בשיעורי הספרות, למדנו אלתרמן, עוד אבוא אל ספך. בְּשִׁפְתַיִם כָּבוֹת / עוֹד אֶצְנִיחַ אֵלַיךְ יְדִים. / עוֹד אֶמַר לְךָ אֶת כָּל הַמַּלְיָם הַטּוֹבוֹת / שִׁישְׁנָן / שִׁישְׁנָן עֲדִין

אלתרמן הילך עלי קסם. יכולתי לקרוא אותו ולראות בבירור שהוא לקח את צורת הכתיבה הזו. מהתנ"ך, את החזרתיות, את משחקי המצלול. הוא למד טריקים של כתיבה מהמקרא. בגיל קצת יותר מאוחר היה איזה שהוא סכסוך משפחתי עם סבא שלי, והוא הפסיק לקחת אותי לבית הכנסת. זה היה שבר עצום. מבחינתי נותרתי יתום ורחוק מהמקום היחיד שהרגשתי בו בית. אני מתמודד עם הריחוק הכפוי הזה שחוויתי בתור ילד עד היום.

ואיפה הבית מצוי בכל זה?

היה בית אבל הבית סיפק מענה טכני, מעולם לא היה מענה רגשי. הייתי תלוש, לא קשור. אמא ניהלה את הבית ביד רמה והייתה רמוסה ועייפה. יש לי שני אבות נעדרים, אבל אחד מהם באמת נוכח בחיים שלי והשני לא. אחד זה אבא שלי שהוא אב נעדר והשני זה אלוהים שהוא לכאורה נעדר אבל למעשה יותר נוכח מכל דמות אחרת בחיי. הייתי מדבר איתו בילדותי ללא הרף. הייתי פונה אל אבא שבשמיים ומנהל איתו שיחות עומק, השיחות היחידות שהייתי מנהל היו עם אלוהים. הוא לא ענה לי אבל מה הייתי צריך שיענה לי? ההתגלות של אלוהים היא בטבע, זה לא אני אמרתי אלא החסידות. אני ביתר שאת הרגשתי את זה, בתחושות של ילד שחוה חוויה ראשונית. אלוהים הוא היחיד שהחזיק אותי בחיים מבחינתי. הייתי צריך גאולה, הייתי חייב חבל הצלה. ומרגע שמצאתי את אלוהים, נאחזתי בו כבמעקה גואל.

זה כך עד היום.

סקס-סמים עם אלוהיי

אָרְכוּ הַיָּמִים לְשַׁחַר בְּלִילָה
אִיךָ אֶסְבִּיר וְקִצְרָה הַשָּׁפָה מֵהַבְּהָר
הַנָּה הָאֵשׁ וְהַעֲצִים שֶׁהַ תְּמִים עוֹלָה מֵעֵלָה
מִבְּרִיקִים, מִבְּרִיקִים לִי בְּרִיקִים וּבְאֵר

עוֹמֵד עִמְדִי וְלוֹבֵשׁ וּפּוֹשֵׁט

צוֹרְתוֹ אֱלֹהֵי בְּעֵבִי הָאֵשׁ

תַּחַת אָבִי שֶׁתִּי לִי אָב וְשִׁמוֹ שֶׁתִּי

שַׁחַר נֶאֱדָם וּמִתְמַמֵּשׁ

נִפְשֵׁט עוֹרִי לְבָשָׁרִי, בָּשָׂרִי עַד נֶפֶשׁ נִפְשֵׁט

מִבְּאֵר הַלֵּילוֹת הַשַּׁחַר מוֹשֵׁת

בְּתַכְלֵת אֲשֶׁר מֵעֵבֶר לְתַכְלֵת

כָּל הַדְּלָתוֹת נִפְתָּחוֹת דְּלֵת דְּלֵת

לְשַׁחַר בְּלִילָה רַבּוֹן עוֹלָמִים

עוֹשֶׂה קְסָמִים אֲנִי שֶׁהַ קְסָמִים

השיר סקס-סמים עם אלוהי, או במשחק מילים מחוכם, "שה קסמים" עם אלוהי, מתאר חוויה של נער מתבגר, אולי איש צעיר, שבחר לו אב שלעולם לא ינטוש. הבית הראשון מושך אותנו אל חווית הקורבן, השה התמים העולה מעלה מעלה, שהוא מרדכי המקריב את יצריו, צרכיו, אישיותו ואולי אף אמונתו על מזבח האיסורים החברתיים שאינם מאפשרים לו להיות מי שהוא.

אלוהים של מרדכי בשיר לובש ופושט צורה, על יסוד מורה נבוכים ב' ח' ("...בכל הגופים המתהווים וכלים, הכליון יפגע רק מצד החומר שלהם, ולא מבחינה אחרת. מצד הצורה ומבחינת עצם הצורה, לא יפגע בהם כליון. הם נשארים קיימים. הלא תבין שצורות המינים כולן קיימות תמיד. הכליון פוגע בצורה רק במקרה, כלומר, בשל היותה קשורה בחומר. אך טבעו של החומר ואמיתותו היא שהוא לעולם לא פוסק מלהיות קשור בהעדר... לכן אין שום צורה מתמדת בו. אלא הוא פושט צורה ולובש אחרת תמיד"...)

אולם, אותו האלוהים "תַּחַת אֲבִי נָשֶׁת לִי אֵב וְשָׂמוּ נֶשֶׁת": מרדכי מקביל את אביו הנעדר לשת, אותו ילד שכוח לאדם וחווה. לא נושא האות, קין, ולא הנהרג, הלוא הוא הבל, אלא הדמות השולית, הנשכחת. אותו אב ושמו שת משמש בהמשך למשחק מצלולים מופתי: שת, מושת, מתממש, נפשט. "נפשט עורי לבשרי" חוזר ומתאר קרבן חטאת, קרבת שיש בו אשמה של ממש. בשרו של מרדכי עד נפשט, אך יחד עם זאת, מסתיים השיר בתחושה שיש, בסופו של דבר, פתח מילוט מהיותו קרבן תמיד:

"לְשַׁחַר בְּלִילָה רַבּוֹן עוֹלָמִים / עוֹשֶׂה קְסָמִים אֲנִי שֶׁה קְסָמִים" – מי שבסופו של דבר גואל את מרדכי מן הקרבנות, הוא ריבון העולמים, עושה הקסמים, העושה את מרדכי עצמו לקרבן שאינו אוכל, לשה קסמים.

מה בין כך לבין שם השיר, המשלב ארוטיקה וטומאה: סקס-סמים? נותר רק לנחש.

יש קשר, או קשר של סלידה, בין החיבור לאלוהים לזהותך מינית

מבחינת אלוהים, תמיד ידעתי שהחשקים שלי והזהות המינית שלי זו לא בעיה. כלומר, זה לא חטא בפני אלוהים אלא בפני אדם, בפני חברה.

בתור ילד לא ידעתי מה זה הומו, הבנתי שזו קללה שאומרים בנים על בנים. לא ידעתי מה זה סטרייט ומה זה גיי. בגיל 14, נמשכתי לראשונה לבן מהכיתה וידעתי שאני חייב להחניק את זה, להעלים את זה. מישהי הציעה לי חברות ועטתי על האפשרות הזו כדי לברוח. האמנתי בכל ליבי שזה יסתדר לי. לא חשבתי לרגע שהבעיה הזו תישאר איתי אחרי התיכון.

הבעיה לא הייתה עם אלוהים, אלוהים בורא אנשים בצלם, זה ברור לי מאליו. הבעיה הייתה עם החברה סביבי, בכל הרבדים, הם אלו שלא ידעו להכיל את רצון אלוהים.

מצד שני, באמת לא הבנתי, אם אלוהים אוהב אותי ומציל אותי, מדוע הוא מעמיד אותי בניסיון הזה? בוודאי ידעתי שנבראתי בצלם. אבל למה להעמיד אותי בניסיון חברתי שמבחינתי הוכח שהוא בלתי אפשרי?

היום אני מגדיר את הבעיה כבעיה טרוריסטית, זו חברה של טרור. החברה משליטה עליך טרור כדי ליישר אותך. אם תימשך לבנים אסור לך לאהוב, אסור לך להתחתן, אסוק לך להתנשק ברחוב, אתה לא תקים משפחה.

היום אני מסוגל לראות שמי שנכשל בניסיון הזה של אלוהים זו החברה. החברה היא זו שלא יודעת להכיל שונות.

אז איך, הלכה למעשה, יוצא ילד מסורתי מחברה מזרחית ושמרנית מהקריות, מהארון?

בגיל 21, בטיול בחו"ל עם חברים, אחרי שכולם הגיעו למלון ונרדמו, יצאתי מהחדר וחיפשתי בר של הומואים לראשונה בחיי. איש נחמד כיוון אותי לשם, נכנסתי וישבתי על הבר. לידי התיישב גבר בשם

סת' (עכשיו אני מבין שהשלם שלו הוא שת. האח הנשכח לקין והבל, בהמשך כתבתי עליו). הוא היה מבוגר ממני ביותר מעשרים שנים. התחלנו לפטפט והוא אמר לי שהוא הולך לשירותים. לא הבנתי את הרמז. הוא אמר שוב שהוא הולך לשירותים ולא הבנתי את הרמז. שנים לאחר מכן אני חושב על כמה תמים הייתי. בשלב מסוים קמתי ויצאתי והוא הלך אחריי ברחוב ונישק אותי, התנשקתי עם גבר לראשונה בחיי. ירקתי כל הדרך חזרה למלון, הרגשתי טומאה. גם כי זה היה מפגש קצת אגרסיבי אבל בעיקר בגלל שהרגשתי דברים שידעתי שאני לא יכול להרגיש. לחברים במלון סיפרתי שפגשתי אישה בשם סינת'יה.

בגיל מאוחר יותר, בתל אביב, עדיין חייתי כהומו בארון. היה בר אחד שהייתי הולך אליו ובדרך חזרה אני זוכר תחושה יומיומית של walk of shame. הרגשתי תיעוב מוחלט כלפי הזהות שלי.

בהקשר של החוויות המיניות שמרדכי חש בטומאתן, אנתח את השיר הבא:

מרגלת

יש בקיר חריצים. הגג מחשף לרוחות ופרצים

החבל – שני בעד החלון. הבית שוכן בקיר החומה

בחומה את יושבת. מה את חושבת

פה המדבר שם החרוז העיר היא

תחומה. איזו ערמה. נשאתי מבין את חסר התחכום

רוח לא תקום במלך ירחו. ים המלח וריחו ריח

מות כפר חצב את

החומה פרוצה פרוצה

מתגלגל לו המבצע. האם יש עוד אפשרות

זְהִירוֹת

אֵלֶּה בְּנֵי עִירָה. הָאֵם לֹא סָמַר עֹרֶךְ

הַתְּהַלְכַתְּ הַלֹּךְ וְשׁוֹב

.הָיָה מְקוֹם לְחֹשֶׁד

לְהִזְהִיר אוֹתָךְ: לֹא

הַסּוֹס עָלְיוֹ רֶכֶב

הַמֶּלֶךְ וְחִילוֹ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ

לֹא רָחַב, רָחַב

לֹא

מדובר בתיאור פיגורטיבי של הפרשה המקראית בספר יהושע. "מתגלגל לו המבצע" – הלא הוא מבצע הסתרת המרגלים, כלב בן יפונה ופינחס. חוט השני המשתלשל מן החלון מעיד על זהותה ומקל על זיהויה, גם אם ברמז, אך בשיר מוחלף חוט השני בחבל (רמז לאובדנות?) וזהות בה מתביישת רחב בהיותה זונה, עוברת התמרה לזהות מינית אסורה.

כך פונה רחב למרגלים: "יִדְעֵתִי כִּי נָתַן ה' לְכֶם אֶת הָאָרֶץ, וְכִי נִפְלָה אִימַתְכֶם עָלֵינוּ, וְכִי נִמְגוּ כָּל יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם. י כִּי שָׁמַעְנוּ אֶת אֲשֶׁר הוֹבִישׁ ה' אֶת מִי יָם-סוּף מִפְּנֵיכֶם, בְּצִאתְכֶם מִמִּצְרָיִם, וְאֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם לְשֵׁנֵי מַלְכֵי הָאֲמָרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן, לְסִיחַן וְלַעֹג, אֲשֶׁר הִחְרַמְתֶּם אוֹתָם. יא וְנִשְׁמַע וַיִּמַּס לְבַבְנוּ, וְלֹא קָמָה עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ מִפְּנֵיכֶם, כִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהִים בְּשָׁמַיִם מִמֶּעַל, וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת". (יהושע ב', ט-יא).

ובשיר: "רוח לא תקום במלך יריחו". ואולי מדובר בהקבלה של תשוקה קמאית של מרדכי, להחניק את המתנגדים לצורת חייו, ל"זנותיות" אולי שבה הוא חווה את מעשיו.

אך תשוקה קמאית זו לא תתממש, לפחות לא בשיר זה, מכיוון ש" זְהִירוֹת / אֵלֶּה בְּנֵי עֵיִרָה. / הָאֵם לֹא סָמַר עוֹרָהּ / הִתְהַלְּכֶתָּ הַלּוֹךְ וְשׁוֹב / הִיָּה מְקוֹם לְחֶשֶׁד" (אני רואה בכך תיאור ממשי ביותר של ההליכה ("בחזרה אל ביתו, אותה מתאר מרדכי, לאחר הביקור במקומות ה"אסורים").

"לְהִזְהִיר אוֹתָהּ: לֹא / הַסּוֹס עָלְיוּ רֶכֶב / הַמֶּלֶךְ וְחִילוּ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ / לֹא רָחַב, רָחַב / לֹא".

וכך מסתיים השיר, במצלול מופתי, בקריאות אזהרה לרחב (ומשחק מילים, ואולי גם משמעויות, עם הסוס שעליו רכב), וכמובן בקריאות אזהרה גם למרדכי עצמו.

כך מתאר מרדכי:

גדלתי אל תוך תרבות של חושך, של טיוח, והבאתי לתל אביב את המטען הקרייתי שלי. זה לא דבר שיכול לעזוב אותך, זה מטען שנשאר איתך לתמיד. הדבר הכי אותנטי בזהות שלי נשאר צפון ביני לבין המגירה עד גיל 29, רק בגיל הזה הרשיתי לעצמי לצאת מהארון, ובמובנים רבים אני עדיין יוצא כל יום מחדש.

כשיצאתי מהארון מול הוריי בגיל 29, הם לקחו אותי לפסיכולוג בקריות ששאל אותי שאלות פיגורטיביות וטכניות על קיום יחסי מין של גברים, כשהוא עומד מול שני הורי. זה היה מפגש טראומטי. חוסר ההבנה שלהם היה טוטאלי, הם פשוט לא הצליחו להבין ולא להתמודד.

אז בעצם גם לאחר היציאה מהארון לא התקבלת על ידי משפחתך?

לא על ידי משפחתי ולא על ידי עמי. במקרה אני יהודי והומו, הצטלבות של מיעוטים. בישראל, יהודים טועים לחשוב שהם לא מיעוט ולכן מתנהגים כמו רוב, אבל בעצם לאורך ההיסטוריה יש לנו תפיסה של מיעוט, קוד גנטי של מיעוט. היותנו רוב כל כך מוחץ וחזק בישראל בלבד אותנו, גרם לנו לשכוח איך מתנהגים, לשכוח את האמת. אני אוהב את ארץ הקודש אהבת אמת, אני אוהב את האדמה. אין דבר שמרגש אותי יותר מספרות קודש. אני אוהב את ישראל אבל שונא את הישראליות. אני לא מסוגל לחיות בקרבה, יש לי דחייה נוראית.

הדברים של מרדכי מחדדים אצלי את ההבנה של מיעוט ורוב כקטגוריות מדומיינות.

בשיר הבא, מתאר מרדכי את ההבדלים המומצאים בינו לבין ה"סטרייט":

תזה על ממלכת אחי

אֲנַחְנוּ לֹא נוֹדָה בְּכָה, אֲבָל אֵין בִּינֵנוּ לְבִינָם הַבְּדִלִים.
אֲנַחְנוּ אֶמְנָם מִגְדִּילִים אֶת הַמְרַחֵק בְּעֵקֶשׁוֹת,
מַעֲדִיפִים לְחֹשֶׁב שֶׁהֵם קְשׁוּט שֶׁל הַטֶּבַע אוֹ סֶתֶם מְטָרָד,
שֶׁאֲנַחְנוּ טִבְעִיִּים בְּאֶפֶן מְכַבֵּד, וְאֲנַחְנוּ לֹא
שְׂמִים לֵב שֶׁהֵמָּאֵמֶץ לְהַבְדִּיל מֵהֶם מְעוֹרֵר חֲמֵלָה
כְּמוֹ תְמוֹנַת הָאֵיל שֶׁסָּבַר הַהֶסְמָלָה
טָרַף אֶת נַפְשׁוֹ (וְנַפְשֵׁנוּ) בְּכַפּוֹ.

הָרִי אִם נִשְׁהָה אֶת מִבְטָנוּ יוֹתֵר מִכְּפִי כַחֲנוּ,
נִגְלָה שֶׁכָּל הַבְּדִל בֵּינָם לְבִינֵנוּ מְאֻבָּד מִתְקַפּוֹ

זֶה כְּמוֹ שֶׁשְׁנֵי תִיכוֹנִיסְטִים שְׂמֵחִים זֶה לְקִרְאָת זֶה,
וְכָל אֶחָד מֵמֵהָר לְנַפֵּחַ אֶת הַחֲזָה, מוֹתֵחַ
כְּתַפְּיוֹ לְאַחֹר, מִרְחִיק אֶת זְרוּעוֹתָיו מִשׁוּלֵי גוֹפּוֹ
זוֹקֵף אֶת כְּאֵלוֹ-טְרוּפּוֹ לְנִגַּח בַּחֲזָה רַעְהוּ כְּדִי לְקַבֵּעַ בְּקֶטֶטָה
בְּגִמְיִשׁוֹת שֶׁל חֲבָרִים מִי הַחֲזֵק מִבֵּין שְׁנֵי הַזְּכָרִים. פָּרָא מִבְטָם
מִתְבַּיֵּת עַל תִּיכוֹנִיסְטִית אֲדִישָׁה,
שֶׁקְרָבָה-כְּבָר-לְהַזְנִיק מִקְמוּרֵיהָ אִשָּׁה. הֵם חֲשִׂים בְּנִיחוּחַ
הַפּוֹטְנִצְיָאֵל, וְהִיא אֵינָה יוֹדַעַת

שְׁאוּלֵי אֶחָד מֵהֶם עֶפֶר

וְהָאֶחֶר — אֵיל.

אֶפְשֶׁר לְחַשֵּׁב — אִם זוֹ לֹא תִּמְוֶנָה מִסֶּבֶךְ קִשְׁרֵי גִ'וֹנְגֵל תִּיכּוֹנֵי

בִּירוּשָׁלַיִם אוֹ בִּירוֹת, בְּמִיאָמֵי אוֹ הַוּאָנָה — שְׁזוּהֵי

מִמְלַכַת הַחַי שֶׁל הַטּוֹנְדֶרֶה אוֹ הַסּוֹאֶנָה, וְאֵלֶּה אֵילִים וְאֵילָה,

שֶׁעַד לְפָנַי שָׁעָה קָלָה אוֹ שְׁבוּעוֹת סְפוּרִים עוֹד נִקְרָאוּ

עֶפְרִים.

אפתח בניתוח שם השיר – "תזה על ממלכת אחי", כמשחק מילים על "ממלכת החי". מרדכי למעשה

רומז על הנטייה של החברה לראות בהומואים פן אקזוטי, חייתי, לא אנושי, לא מחונך. הוא מגיב

בציניות לטענה הרווחת שהומואים מתנהגים כחיות.

בפער ניכר על שם השיר, האירוני באופיו, השיר עצמו הינו שיר אהבה של בני אדם לבני אדם, ללא

הבדלי נטיות.

הוא מערבב בין הצבילבין עופר האיילים: "ברח לך דודי ודמה לך לצבי או לעופר האיילים על הרי

בשמים" – שיר השירים ח' י"ד. האמירה היא למעשה שאין הבדל בין צבי לעופר איילים, בין משיכה

של הומו למשיכה של סטרייט. זהו חיזוק לטענה שכולנו נבראנו בצלם. ובכל זאת, דיננו שונה -

"כמו תמונת האיל שסבך ההסמלה טרף את נפשו (ונפשנו) בכפו":

"כְּאֵיל תִּעְרַג עַל אֶפְיָקֵי מַיִם כֵּן נִפְשֵׁי תִעְרַג אֶלְיָךְ אֱלֹקִים" (תהלים מב). 'עריגה' היא פעולת השמעת

קול של האייל; האריה נוהם, השור גועה, הציפורים מצפצפות והאייל עורג (רש"י ואחרים). האייל

עורג מתוך צימאון למים, ולא כאשר יש לפניו שפע של מים. הערגה של האיילה מבטאת את צמאונה

וכך היא משמשת כביטוי להשתוקקות וכיסופים גדולים שאין להם אפשרות מימוש.

אך בסופו של דבר, אלו איילים ואיילה, אשר לפני שעה קלה, בהיותם עוד ילדים, נקראו עוד כולם יחד – עופרים.

אם לא היית גיי, היית משורר?

אני מניח שלא. בתור ילד, הבנתי שאני חריג על רקע הזהות המינית שלי מבלי לדעת מהי הזהות המינית שלי. במהלך הילדות שלי הייתי חייב, ממש מוכרח, לברוא מקום. המקום הזה היה בית הכנסת וכתבי הקודש וממש במקביל האפשרות להיעלם אל תוך החדר ולעסוק בכתיבה. המקום הזה הוא מה שעשה אותי למשורר.

ויש נחמה? יש אפשרות לפתרון השבר?

מצד אחד, השנים נוקפות ואני לא באמת יוצא מהארון, זו יציאה שאין לה סוף. אני חוזר אל נקודת חוסר הגילוי מדי יום ביומו. ממד הבושה וחוסר ההתאמה אצלי הוא מקום שאין לו פתרון. מצד שני, יש אפשרות לתיקון. גיליתי על עצמי שכן יש אפשרות לאהבה, לתשוקה. האפשרות לאתר אותה במקורות היוותה עבורי מקום לנחמה.

גרנדה

בְּרֵמוֹן סֹפְרֵד, קְרִי: גְּרַנְדָּה, יְהוּדָה וּמִשָּׁה מְתַאֲמֵי אֵיבָרִים. זֶה מִטִּיל רֹאשׁוֹ לְאַחֹר; וְזֶה מְסִיעַ יָדוֹ בְּשַׁעֲרוֹתָיו. זֶה שׁוֹלַח יָד אֶל יָרְכוֹ, שִׁפְתָיו נוֹשָׂאוֹת יַיִן אֶל טְבוּר; וְזֶה לְשׁוֹנוֹ מְתַאֲוֶה בְּאֶזְנוֹ בְּרִפְרוּף כִּפּוֹ מְעֲרָפוֹ לְקִמּוּר. וְכֵן מְתַאֲרֵךְ גּוּפָם, מְתַקְשָׁה. וְאוֹמֵד תְּאֲבוֹנוֹ שֶׁל יְהוּדָה אֶת רַעְבוֹנוֹ שֶׁל מִשָּׁה

וּמְזַדְדֵהר זָהְבוֹ שֶׁל הַלֵּב בְּבִשָּׁר בְּגִמְגוּם בְּהִמְהוּם בְּזִמְזוּם וְנִסְעָר

יֹצֵא מִבֵּין/ מְשַׁמֵּר עָלָיו/ וַיִּשְׁנֶה/ בְּגֵדֵי כְּלָאוּ
מִי לֹא יִשְׁתַּה/ יֵינוּ עָלָיו –/ הָאִישׁ הַהוּא/ יֵשָׂא חֶטְאוֹ

הֵם שְׁנֵי עֲדִים/ מְרַעֲדִים

בְּהַתְנַשְּׁקֵם/ קְדוּשׁ חֲשָׁקֵם

תְּהִים תְּהוֹם/ תְּחַתֵּם תְּנִהֵם

הוֹדֵף נִמַּר אֶת הַמְצוּדָה/ מִשֶּׁה סוֹעֵר אֶל יְהוּדָה

בְּגֵרְנֵדָה, הִיא רִמּוֹן סְפָרַד, מִשֶּׁה וַיהוּדָה מְתַאֲמֵי אֵיבָרִים. זֶה כּוֹתֵב: "אֶפְשֵׁט בְּגֵדָיו –
וַיִּפְשִׁיטֵנִי/ אֵינֶק שְׁפָתָיו – וַיִּינִיקֵנִי". וְזֶה מְשִׁיב תַּאֲוָתוֹ לְנִגְעַ: "אֵיךְ אַחֲרֶיךָ אֶמְצָא מְרֻגָע".
מֵאֵז רִישׁ לְקִישׁ לֹא קָרְבָה כֶּה נֶפֶשׁ אֶל גּוֹף. יִפְיֵם הוּא כּוֹס שֶׁל כֶּסֶף צְרוּף, הַנִּמְלָא
גְרַעֲיָנִים שֶׁל רִמּוֹן אָדָם וּמַעֲטָר כְּלִיל שֶׁל וָרֵד עַל פִּיו, וּמִנַּח בֵּין חֲמָה לְצֵל אוֹ בֵּין שְׁפָתַיִם
לְיִינָן; וְאוֹתוֹ זֶהר מַעֲיֵן יִפְיוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן

צִיטוֹטִים מֵאֵת ר' מִשֶּׁה אֲבֵן עֲזָרָא, רַבִּי יְהוּדָה הַלּוֹי וְתַלְמוּד בְּבֵלִי, מִסַּכַּת בַּבְּא מְצִיעָא, דָּף פ"ד, עֲמוּד א'

בשיר "גרנדה" מתאר מרדכי את פרשיית האהבים האפשרית בין ר' יהודה הלוי לבין ר' משה אבן עזרא. מבחינה תיעודית עולה כי השניים היו קרובים ואף התגוררו יחד משך תקופה. מרדכי מפרש את הקרבה כקרבה אירוטית, ומגבה את השערתו בציטוטים מתוך יצירתם הפיוטית של השניים

בפסקה האחרונה לשיר, מוזכרת קרבת הנפש לגוף אצל ריש לקיש ומוזכר יופיו של רבי יוחנן.

בשרו של רבי יוחנן האיר את החדר החשוך בו שהה רבי אלעזר. רבי אלעזר בכה יחד עם רבי יוחנן על היופי המושלם הזה שיתבלה בעפר. על פי מסכת בבא מציעא :

"אמר ר' יוחנן: אָנָּא אֶשְׁתִּירִי מִשְׁפִּירִי [אני נשארתי מהיפים] של יְרוּשָׁלַיִם, שהיה יפה תואר מאד. ומספרים: הָאִי מֵאֵן דְּבָעֵי מְחַזֵּי שׁוּפְרִיָּה [מי שרוצה לראות מה היה יופיו] של ר' יוחנן, נִיִּיתִי כֶּסֶא דְכֶסֶפָא מִבֵּי סַלְקֵי [שיביא כוס כסף מבית הצורף] כשהיא חדשה והכסף לבן ביותר, וְנִמְלִיָּה פְרָצִידֵיא דְרוּמְנָא סוּמְקָא [וימלא אותה גרעיני רימון אדום], וְנִהְדֵּר לִיה כְּלִילָא דְוּוּרְדָא סוּמְקָא לְפּוּמִיָּה [וישים זר ורדים אדומים על פיו] של הכוס, וְנוֹתְבִיָּה בֵּין שְׁמֶשָׁא לְטוּלָא [ויעמיד אותה בין החמה והצל], הָהוּא זְהָרוּרִי [אותו הזוהר] שיש לציור זה הוא מְעִין שׁוּפְרִיָּה [יופיו] של ר' יוחנן. ושואלים: אֵינִי [האם כן הוא] שהיה ר' יוחנן יפה כל כך? וְהָאֵמֵר מָר [והרי אמר החכם]: שׁוּפְרִיָּה [יופיו] של רַב כְּהֵנָּא הִיא מְעִין שׁוּפְרִיָּה [יופיו] של ר' אֲבָהוּ, שׁוּפְרִיָּה [יופיו] של ר' אֲבָהוּ מְעִין שׁוּפְרִיָּה [יופיו] של יַעֲקֹב אֲבִינוּ, שׁוּפְרִיָּה [יופיו] של יַעֲקֹב אֲבִינוּ מְעִין שׁוּפְרִיָּה [יופיו] של אָדָם הָרֵאשׁוֹן, ואדם הראשון הלא נברא בצלם אלקים, בתכלית השלמות.

ועל ריש לקיש:

יֻמָּא חַד הָוָה קָא סָחִי [יום אחד היה שוחה] ר' יוחנן בִּירְדְנָא [בירדן]. חֲזִיָּה [ראהו] רִישׁ לְקִישׁ וְשׁוֹר לִירְדְנָא אֲבַתְרִיָּה [וקפץ לירדן אחריו], ובאותו זמן לא עסק ריש לקיש בתורה אלא היה קשור ללודרים בקרקס. אָמַר לִיה [לו] ר' יוחנן לְרִישׁ לְקִישׁ חִילְךָ לְאוּרִיָּתָא [גבורתך לתורה], כלומר, אדם גיבור כמורך צריך להשקיע כוחו בעיסוק התורה. אָמַר לִיה [לו] רִישׁ לְקִישׁ: שׁוּפְרְךָ לְנָשִׁי [יופך לנשים], כלומר, יופי כמו שלך ראוי לאשה. אָמַר לִיה [לו]: אֵי הֲדַרְתָּ [אם תחזור] בְּךָ וּתְשׁוּב לְלִמּוּד אֶת הַתּוֹרָה שֶׁעֲזַבְתָּ יְהִיבְנָא [אתן] לְךָ אֶת אַחוּתִי, דְּשׁפִּירָא מִינָאי [שהיא יפה ממני]. קָבִיל עֲלִיה [קבל על עצמך] רִישׁ לְקִישׁ לַעֲשׂוֹת כֵּן. בְּעֵי לְמִיְהָדֵר לְאַתּוּי מְאִניה [רצה לחזור בקפיצה להביא את בגדיו] וְלֹא מְצִי הֲדֵר [היה יכול לחזור], שְׁכִיּוֹן שֶׁקָּבֵל עָלָיו עוֹל תּוֹרָה מִיד נַחֲלֵשׁ. אֶקְרִיָּה וְאַתְנִיָּה

וְשׁוֹיִיה גְבָרָא רַבָּא [לימד אותו ר' יוחנן מקרא ומשנה ועשה אותו אדם גדול], שנעשה ריש לקיש

מגדולי חכמי ישראל בדורו.

(מסכת בבא מציעא, דף פ"ד, עמוד א')

הכתובים עצמם מעלים על הדעת את החוויה האירוטית של ריש לקיש ואת היופי של ר' יוחנן, אשר לא ניתן היה לעמוד לפניו. התלמוד הבבלי מביא אותי להבנה כי תחושתי הראשונית, שדברים שהיו מקובלים עוד בימי הביניים וקודם לכן, בלתי נתפס להעלותם על הדעת היום, יש בה ממש.

ראיון עם המשוררת גיתית דהן

גיתית דהן מספרת שנולדה "בצד הלא נכון של רחובות", הלא הוא קריית משה: שכונה של עולים מהמזרח. גדהן נולדה למשפחה מרוקאית הנטועה עמוק מאוד במסורת. היא משתפת שהוריה קיימו אורח חיים מאוד דתי, חרדי, ברוב שנות התבגרותה, אף על פי שהחינוך החרדי היה בלתי יציב. סבה מצד אימה היא שליח ציבור בבית הכנסה וסבה מצד אביה היה שוחט. דהן משתפת שזכרויות ילדותה נטועים בבית השחיטה: ניקוי עופות, מיון חלקי חיות וצפייה בשחיטה. אותה חווית שחיטה אף מוצאת עצמה אל תוך שיריה הבוגרים, כמו גם באורח חייה הטבעוני.

דהן מתארת חווית ילדות של בני משפחה מבוגרים, קשישים, שיושבים במרפסת ולומדים תורה, כאשר המנהיג המוערץ על כולם, מגדול ועד קטן, הוא זקן השכונה: ישיש בן 90 המשמש כרב האזור.

נישואי הוריה היו נישואי קרובים, בשידוך בגיל צעיר מאוד, והם בני דודים. הם התחתנו בגיל 17 ו19, וידעו שאלו עתידים להיות נישואיהם מגיל קטן מאוד. דהן משתפת שהייתה ועודנה להוריה זוגיות של "שותפי גורל": בחירה לא הייתה, רומנטיקה או מיניות בוודאי שלא, היה משהו מעט סוטה אפילו במחשבה על כך. אך הוריה מעולם לא חשבו ולא יכלו לחשוב על לעזוב זו את זה או זה את זו, כי הרי הם משפחה.

דהן משתפת שחווית המהגרים ממרוקו הולידה מציאות חיים בה עליהם, כבני זוג, להגן זה על זה מפני העולם שבחוץ. זו הייתה זוגיות של אין ברירה, של מציאות מסוכנת. אימה היא הבכורה מבין תשעה ילדים. דהן מתארת את יחסיהם כיחסים תועלתניים.

בית כנסת צעירי חב"ד קרית משה

בית הכנסת הקטן המקורו.

ועזרת הנשים שבקצהו,

והיילון האבקי שמכסה לה,

והנברשת שמאמת פן תקרס, תמיד בבתי כנסת מרוקאים – הנברשת. פאר והדר בתוך ג'יפה.

והשליח שמוביל בנסח שאמי,

ואבי שעונה בירושלמי,

ואחריו צבור, והצבור משלח דבור

תפלה שמזמזמיו קצובים בסאון

ארבע כנפות.

ובסוף היכל-מעט היכל מעט זה בית כנסת, זכר למקדש אֶסְתֵּר בַּת רְחֵל:

אֶשֶׁת חַיִּל בְּשִׁמְלַת קְטִיפָה כְּחֹלָה,

מְעֻטֶרֶת כְּפִירִים זְהוּבֵי מִתְאָר

וְאוֹתִיּוֹת הַמִּיחָלוֹת שֶׁתְּצַרְר, הַפְּרוּכֹת עַל שֵׁם סַבְתָּא

מִתְבַּדְּרֵת עֲנוּוֹת סְבִיב הַקֹּדֶשׁ, שְׁמָא סְבִיב

קֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים. סְבִיב קֹדֶשׁ

קֹדְשֵׁי הַקֹּדְשִׁים.

דהן מתארת בשיר עולם של עליבות ואירוטיקה, פאר והדר ביחד עם אבק ולכלוך של שכונה מוזנחת של שיכונים. כבר בכותרת השיר עולה בדעתי האבסורד ה"נורמאלי" של נוכחות חב"דית בשכונת מזרחים.

השיר יוצר תמונה של תמונה של התמקדות פנימה ולאחר מכן עוד יותר התמקדות פנימה, פירוט של תמונה עד רמת הפרט הקטן ביותר, למעשה עד סבתא שהיא כבר ז"ל, תהיה נשמתה צרורה בצרור החיים (כך בשיר). הפרוכת היא זכר לסבתא שנפטרה, אבל בחייה לא יכלה ללכת לעמוד ליד ארון הקודש, כי היא אישה. רק במותה, שמלתה המפוארת מבד קטיפה כחול, הלא היא הפרוכת, תוכל לעטר את חלל בית הכנסת. סבתא המתה מתבדרת בהיכל, מרחפת סביב קודש הקודשים וסביב קודש קודשי הקודשים. אני רואה בכך מעין תמונה צינית, של קודש מוגזם, מועצם, בד בבד עם הדרה נשית כל כך נוכחת.

דהן מתרפקת על בית הכנסת הקטן, על פשטותו, על כיסאות העץ, ובוא בעת גם לועגת לפאר ולהדר המוגזמים של עיטורי הזהב.

דהן עצמה מעידה על השיר שהוא מתאר תמונת מצב של "דוחה מהמם, עולב וארוטיקה". ממש טראש של השכונות, שדרי השכונה כל כך מתגאים בו.

והוילון האַבְקִי שְׁמַכְסֶה לָהּ – האסוציאציה היא מינית בבירור, הוילון "מכסה לה" את האיזורים הצנועים.

והשְׁלִיחַ שְׁמוֹבִיל בְּנֶסֶח שְׁאֵמִי, וְאָבִי שְׁעוֹנָה בִּירוּשָׁלַיִם – דהן מנציחה את האבסורד שבנוכחות האשכנזית, כאשר שליח הציבור של הקהילה הוא בכלל תימני. היא מתארת זיכרון בו הש"צ קורא בתימנית וכל הקהל עונה לו בירושלמית כמנהג המרוקאים. שעטנז טהור, קדוש.

ארבע כנפות השמיים, שהם גם ארבע כנפות הדבור, הם זכר, כמקדש מעט, גם למקדש וגם לסבתה.

החינוך הדתי – חרדי בביתה של דהן, כילדה, "בא והלך בגלים", כפי שנהוג לחשוב על משפחות מרוקאיות מזרחיות. היא מתארת שבתות שבהן נוסעים ברכב אל סבא וסבתא אבל מסתירים את המפתח באדנית כדי שכולם יחשבו שהמשפחה באה ברגל. בעצם כולם יודעים וכולם עושים את זה, אבל זה לא משוחח.

אמה של דהן גדלה בבית מאוד אדוק מבחינה רוחנית, אמונית, ואביה גדל במציאות בה הפרקטיקה הדתית של מצוות הייתה חזקה ביותר. דהן מתארת גלים הולכים ושבים מיום היוולדה: עד לגיל הגן, הבית היה חילוני מאוד, אך לפתע לקראת הכניסה לגן בגיל שלוש חלה התחזקות רצינית של אביה והיא נשלחה לבית חינוך חרדי. היא זוכרת חוויות חיים ראשוניות של בושה, בהן כל החברים הולכים עם אבא בשבת לבית הכנסת ורק היא הולכת עם המשפחה לים. ביום ראשון שאחרי השבת, אין לה מה לספר ואיך לתרץ, מדוע לא הגיעה לבית הכנסת. לקראת העלייה של דהן לכיתה א', סבתו של אביה נפטרה במוות פתאומי, בתאונה. הטראומה והשבר של מות אימו הובילו אותו לחזרה רצינית בתשובה, ולאחר מות איתו היה מבלה את רוב שעות היום בבית הכנסת, מגיע לפני התפילות והולך הרבה אחריהן, קורא את הסיפור מכריכה ועד כריכה מדי יום. היא זוכרת ביטוי של אביה מגיל צעיר

מאוד, "אני צובר מצוות בשביל אמא", כאילו חש אשמה על כך שלא הצליח להחזיק בה בחיים, ובאמצעות החזרה בתשובה יצליח להמשיך את דרכה.

אחרי הגן החרדי וההתחזקות של אביה, שוב נשלחה דהן לבית ספר חילוני לחלוטין, מפני שהיה קרוב לבית ובגלל שאמה שוב עברה "תקופה חילונית". וכך למעשה, מתארת דהן ילדות שכולה נעה על הציר שבין חינוך חרדי מהסוג המחמיר ביותר, לבתי ספר חילוניים לחלוטין. היא הכירה לעומק את שתי העולמות ולמדה ללהטט ביניהם, אך בתוך תוכה נוצר בלבול גדול: בושה חמורה מצד אחד, כאשר נכחה במוסדות דתיים וניהלה בבית אורח חיים מסורתי – גמיש, ורצון להשתלב ולהשתייך שלא צלח במוסדות החילוניים.

דהן מתארת חוסר קוהרנטיות תמידית, ומעין מצב פינג-פונג בו אביה נהיה חרדי כאשר אמה נוטה לחילונית, אך כמה חודשים לאחר מכן המצב מתהפך על פיו וחוזר חלילה, כמעט כאילו חשוב היה להם לנגוד זה את זה.

דהן משתפת:

"זו הייתה אווירה של "תפסת מרובה לא תפסת", לתפוס את החילוני ואת הדתי בשתי קצותיו. היו מצוות בבית של ייהרג ובל יעבור ומצד שני מצוות שבן לילה סומנו כ"לא הכרחיות". המציאות הייתה של כשרות קיצונית, חימום אוכל על הפלטה, מצד שני נסיעה בשבת לים."

בגיל 18 התגייסה דהן, מה שהיה יוצא דופן לנערה דתייה מהחינוך שממנו היא הגיעה, אך החליטה להשתחרר לאחר שנה בעקבות תהליך התחזקות ובלבול. היא מעידה על עצמה שנכנסה עם עצמה לתקופה קשה, במהלכה גם נכנסה לתקופה של בלבול בזהות המינית.

בתקופה מסוכסכת זו, גמלה בליבה של דהן ההחלטה להתחזק בדת.

ייתכן שיצרה לעצמה מעין מנגנון של חיפוי על ערגות אסורות או על חטאים, באמצעות התמסרות יתר לאלוהים ולחיי מצוות.

קיצור תולדות גסיסת ההרעה

אמי מסרה לי בטן עגלה תמיד.

ילדה דקת גפיים, מטפסת על השיש וקוטפת חרש-שוקולד

מארונות עליונים.

עגולים, דרכם לתעתע: נדמה לה מלמעלה ששררר אגן הסהר,

אך סהרר הולך ומוסיף וגורע.

חנכתי לכוץ ולאסף, לאזר ולשאף,

ולטשטש, ולאכל מבלי לומר מילה.

כה ימים בחזקת ימים ספרתי לי שבטני ערמת חטים לחרטה,

עיני ממשיכות לפסל אותי לפסלון

ונוס גויץ ועגל. ליל בלע אחד נדחפתי

לקפיצת חיי – מכסא פנת האכל

אל הרצפה. צלחות באו בקירות,

כריכים נקרעו מעצמם, פי מלא מלים

ומים. בא אלי כאבו של הרעב לדפק

על דלתי הפתוחה לרוחה. נסתרתי

אחריה מציצה אליו דרך עינית עכוּרה. אמרתי "ילה!" והוא

החל נובח בסרעפת כמו כרס סעודה למכביר, שואג

שיקצב לאחור עתודותי אם לא יבוא בברכה.

אני באה אתו בדין

נפשות ומבקשות ממנו לחדל ולפרץ עוד, מתאוה

לתת ולשאת את עצמי הלאה במהרה, בשני

ובְעוֹרִי.

בְּאֵי יוֹם, וּבְאֵי חֳבְלֵי מְלִים כְּמוֹ שֶׁשָׁרַת מְטַפְחוֹת מִמַּעַמְקֵי

לַע לִיצְנִי. הַתְּחִלָּתִי לְמִשׁוֹתֶם בְּאֶמְתִּי הַמִּתְאַרְכֶּת

מִצְוָאָר הָרָחֵם עַד טְבוּרִי. הֵם הִלְכוּ וְהִתְרַכְּכוּ:

וּנְמַחְקוּ, עוֹטְפִים אוֹתִי וּמִיבָשִׁים

בְּצוֹת קִינוֹתִי. אֲנִי עוֹמֶדֶת אַחֲרֵיהֶם מוֹל מְרָאָה,

קוֹשֶׁרֶת לָהֶם כְּתָרִים וְכוֹתֶבֶת מֵהֶם חַיִּים

בְּצָרוֹת כְּעֶנֶף עָמוּס זֵיתָיו.

מתי הבנת שאת אחרת מכולם?

לאחר השחרור מהצבא הבנתי שאולי אני קצת שונה. לא הצלחתי לומר לעצמי יותר מזה, בוודאי שלא הצלחתי לתת לעצמי ייחוס כלסבית, על אף שידעתי מה זה, ידעתי שזה קיים. כשנתיים לאחר השחרור, הזמינה אותי חברה להצטרף לאיגי – ארגון הנוער הגאה. המדריך התקשר אליי ולא ידעתי מה לומר לו. בלב חשבתי "מה לי ולזה" אבל במקביל ידעתי שכל מה שכולם עושים עם בנים, זה לא בשבילי. משם הכל התקדם כל כך מהר. התחלתי להגיע לאיגי ולמדתי ממש את עצמי. בתוך שנה כבר ידעתי לדבר בשפה המורכבת של פוליטיקת הזהויות והמגדרים.

ומה קרה במקביל שגרם להתחזקותך בדת?

המשכתי ללכת להרצאות של רבנים, הרצאות התחזקות לנשים. המפגשים כללו הוראות לגבי תפקידן של נשים, איך אישה צריכה להתנהג מול הבעל, תפיסה מאוד שירותית. הייתי מבולבלת אבל המשכתי ללכת כבמעין נחמה. במקביל למדתי על עצמי שהתפיסה של שירות הבעל היא לא בשבילי.

באיגי הכרתי בחור טרנסג'נדר. זה הבחור הראשון שהכרתי שהיה כזה, עד אותו רגע ידעתי רק על דנה אינטרנשיונל. הדבר המוזר והרחוק, אישה שמחליטה שהיא גבר, פתאום היה מאוד קרוב. כולם דיברו אליו בזכר, הוא לבש חצאיות ארוכות אבל היה גבר, באופן כללי הוא התנהג כמו צל של עצמו. ידעתי שהוא מבית חרדי והחל בינינו קשר רציני.

כשאני חושבת על הקשר הזה, אישה צעירה דתיה מאוד שמצויה בצומת של זהויות מיניות, פתאום החיבור עם גבר טרנס נראה כמו משהו קל. זה פותר את הבעיה כביכול, מחזיר אותך למגרש משחקים של גישוש קשר זוגי עם גבר.

בהחלט. הרגשתי יותר בנוח והרגשתי שזה יותר קביל, משהו שאני יכולה לחיות איתו. באותו הזמן המשכתי לפתח זהות עצמאית ולחקור זהויות, והתחזקתי בדת. התחלתי לקיים עוד ועוד מצוות, בצורה כמעט כפייתית, בלי לחשוב יותר מדי. כי ככה צריך.

מה חשבו ההורים על ההתנהלות שלך?

ההורים שלי היו מאוד מבולבלים. הבת שלהם הפכה בבת אחת למאוד דוסית ולאחת שמביאה הביתה חברות מוזרות. החברות שלי היו משונות, הגיעו בכל מיני צבעים ולבושים, התנהגו אחרת. הם לא הכירו את זה. במקביל התחלתי להגיע הביתה עם החבר, שהם קלטו אותו כחברה, אבל הם הבינו שהיא לא חברה רגילה. התחזקתי בדת וזה היה סימן טוב בשבילם, סימן למוסריות.

וכך הקשר עם ההורים נמשך במשך שנים, בעוד שאת עדיין גרה בבית?

כן, בדיוק. ההורים היו מנסים לשדך לי תלמידי תורה מהשכונה, בואי תכירי בחור נחמד, מלומד. כאילו שאני איזה גרויסע מציעה. אני ידעתי שאני לא. אמא שלי, שהיא קוסמטיקאית ועובדת מהבית, הייתה יושבת רוב היום בחדר עם הלקוחות ומדברת עם כולם. כל לקוחותיה היו מספרים לה את נבכי נפשן, כולן היו משתפות בבעיות שלהן. יום אחד אחת הלקוחות אמרה לה, את מאזינה לכולן אבל על הבת שלך את לא מספרת.

אני חושבת שברגע הזה אמא הבינה שיש בעיה.

באותו היום היא יצאה מהחדר ושוב ניסתה לשדך לי קרוב משפחה כלשהו של הדודה סימה. אני בשלב זה כבר הייתי בקשר עמוק עם הבחור הטרונס, ללא ידיעת הורי. כשסירבתי, אמא התחילה לצעוק לכיווני "אבל למה לא?" ואני עניתי לה בצעקות שפשוט לא. בשלב זה אני כבר ידעתי שהיא יודעת.

עם אבא לא ממש דיברתי מעולם על הנושא.

כמה זמן ההסתרה הזו נמשכה?

למעשה יצאתי מהארון רק בגיל 33. במשך 13 שנים המשכתי לחיות בבית, בשקר, בהסתרה. בשלב מסוים נסיונות השידוך של אמי הפכו לעידוד מוטיבציוני לכך שעליי להתחתן, לעשות ילדים ולהתגרש. הבנתי עד כמה הקיבעון שלהם למשפחה וילדים נורמטיביים הוא עמוק, כך שעדיף להתחתן ולהתגרש מאשר להיות מי שאת.

במקביל נמשכה ההתחזקות. הייתי בוררת שומשומים, תולשת עלי חסה ומחטאת אותם, כל מצווה שהיינו יכולים לקיים, קיימנו. בן הזוג שלי התחיל לקחת הורמונים ונראה יותר ויותר גברי, זה לא משהו שיכולנו להסתיר אותו עוד.

השיחה עם בני המשפחה הקרובים והרחוקים המשיכה להתקיים בנוסח "בעזרת השם תתחתני", היו מביאים לי שלל קמיעות לשים בתיק, כמו תמרים או אבן טובה, בתואנה ש"זה לא יכול להזיק". התפיסה הייתה שהם לא יכלו ולא רצו להכיל את "מה שקרה לי", את האסון שקרוי הזהות המינית שלי.

ובקשר הזוגי היה לך טוב?

הקשר הזוגי היה תלתי ומסוכן מרגעיו הראשונים. במובן מסוים הייתה בינינו חוסר הקשבה שפשוט המשיכה והעצימה את סוג החינוך שקיבלתי בבית. בן הזוג הטרונס שלי היה אדם מאוד לא יציב, עם

בסיס אישיותי רעוע, והוא חיפה על כך בהתחזקות דתית שהלכה והקצינה. ככל שהזמן עבר היו לנו פחות חברים, פחות בילויים.

היינו יוצאים מעט. אם היינו יוצאים, הוא היה מתמרמר על הלבוש החושפני שלי, מבקש שאלך יותר צנוע. מיותר לציין שהתלבשתי כמו ילדה טובה מבית חרדי. הוא התחיל לדבר על כך שכשתהיה לנו משפחה, נשלח את הילדים למוסדות לאה, שהם המוסדות הכי חרדיים שיש. ככל שהזמן עבר הייתי יותר עצובה, פחות שלמה בקשר.

מה היה רגע המשבר הזכור לך ביותר?

הייתה לנו חברה טובה, דנווג, גם היא טראנסית מבית חרדי. בני משפחתה ממש התכחשו לה. דנווג התאבדה ויחד איתה קרס העולם. קרסה הקבוצה שלנו, המערכה החברתית הייחודית שבה חיינו.

מצעד הגאווה בירושלים שבו נרצחה שירה בנקי, היה הראשון שפספסתי מזה עשור. הייתי מאוד חולה. הרגשתי שזו ממש השגחה עליונה שנשארתי בבית. מצד שני הרצח גרם לתגובת שרשרת קיצונית, מצד אחד הלסביות שהסתובבתי איתן שנאו חרדים ודתיים מכל סוג, מצד שני החרדים לא הבינו על מה כל הסיפור. החלו להיווצר בקעים רציניים בזהות שלי, לא הצלחתי להחזיק הכל יחד.

יום אחד, היה לי יומולדת ואני והחבר חגגנו עשור ביחד. הוא הביא לי סכין חדה, כמו סכין קצבים, בתור מתנה. אני הייתי בהלם. הרגשתי שזה ממש איתות אזהרה ענק. הוא מעולם לא היה אלים פיזית, כמובן שהיה מאוד אלים ומשפיל מילולית, אבל הבנתי שאני פשוט חייבת לברוח. הבנתי שאין שום בסיס שעליו ממוסדת הזוגיות הזו, מעבר לזהות של מאבק ושוני. בשלב מסוים פשוט קמתי והלכתי. הוא לא סולח לי ולא מדבר איתי עד היום. אני מניחה שהוא עדיין מאוד חרדי.

יחד עם הפרידה התחלתי להתנתק מהדת, לסגת ממנה. הבנתי ששמתי על עצמי הגבלות מסיבות של אי קבלה עצמית של הזהות שלי, שאין בזה צורך, שלא ייפול העולם אם לא אשמור את כל המצוות.

פעם כַּמִּשְׁתִּי כָּךְ לִנְגַד עֵינָיו. הוא נֶהַג לְבָהוֹת
דַּרְכֵי נְבוּבוֹת, בְּבוֹאֲתִי נִשְׁקָפֶת בְּזַגּוּגִיּוֹת אִישׁוֹנָיו,
חֲרִים שְׁחָרִים שֶׁנִּבְלַעְתִּי בָּהֶם לְהִתְאַן.
כְּמִרְקַע קֶטַן וּמְגֵבָה בְּחֹדֶר הַמִּתְנָה,

מְקֻרָטֵעַ אוֹתִי

כְּלוֹלָאֵת תְּמוֹנוֹת טֹבֵעַ שְׁלוֹחֲשׁוֹת אֶת קִינַת הַשְּׁלֵט הָאָבוֹד.

חֲגִגְנוּ יַחַד עֶשְׂרֵה יְמֵי הַלְדֵת לְמַנְיָנָם. בְּעִשְׂרֵי

בְּקֵשׁ לְמִשְׁלֵל לִי: יְהִלּוּם הוּא רַק חֹד

עֶפְרוֹן שֶׁחֲלָקִיקִיו הִתְפָּלְסוּ זֶה

עַל זֶה. וְטַבַּעַת אֵינָה אֶלָּא

מַעְגָּל שֶׁנִּתֵּן לְקִטֵּעַ

וְלִפְסֵי מְמֹנוּ

.ספ.

אֲזַ, הַנִּיחַ מוֹלֵי סִפִּין כְּבִדַת קְהוֹת שֶׁמְחִירָה לֹא יִסְלָא

בְּפֶחַ, וּמִשְׁחַזֵּת יְהִלּוּם. בְּקִשְׁתִּי לְחֹד אֶת לְהִבָּה:

שָׁבָה וְצוֹרְמַת, חוֹכֶכֶת וּבָאָה, אֶךְ קְהוֹתָה

עִקְשָׁת. שֶׁקִּעְתִּי הוֹגָה, כָּךְ וְכָךְ

אוֹ כָּךְ, אֵינֶנִּי צְרִיכָה.

דִּי לִי סֹדֵק יְהִלּוּם אִמִּי שֶׁיִּרְשָׁתִי עֲלִיו מִשְׁמֶרֶת, בְּלוּעַ בְּזָהָב לְבָן

וּמִשְׁרָט, שְׁטוּחַ בְּטָן לְאַחַז בְּאַצְבַּע דְּקָה. וְאֵינִי מְבִינָה

כִּיצַד לְהוֹסִיף בִּינָה, וְאֵינִי רוֹאָה כִּיצַד לְרֹאוֹת, כִּיצַד

לְשִׁרְטֵט בְּעֶפְרוֹן קוֹרוֹת עֶשׂוֹר וְכִיצַד

ללכת. הספין עוד הולכת ונבלעת במשחזת ונגררת להגמר,

ואיני יודעת כיצד לחדל. זכרתי שסבי היה בודק לודאי

שלא תצטער התרנגלת על צפרן אגודלו.

הנפתי ונעצתי אותה באדמת מכמש נפשי נעיצות כמנין שנותינו,

כעת נתן להתחיל לאכל בה צוננים. נתן להותיר דלתי טרוקה אך לא נעולה,

נתן לבוא בה באמת.

רק בדיקי לודא שלא חמק החוצה הקתול.

מצד אחד, זהו שיר על מערכת יחסים זוגית שהרגש השולט בה הוא של התאינות: על מבטי בהייה, על התחושה של אישה כשהיא מתאדה. מצד שני, זהו שיר שמתעד את ההיסטוריה הדורית של דהן, את משפחת השוחט, את התרבות של בית השחיטה הספרדי.

השיר מזכיר סיפור חסידי ממזרח אירופה, דווקא לא ארצות המוצא של דהן אלא אלו שניסו לשייך עצמם אליהם. הוא משרה אווירה אפלה של בית מטבחיים, ומהלך קסם כשל סיפורים שירדו מן השמיים.

השיר משחזר ומייצר לולאות: לולאת תמונות טבע, לולאת הטבעת שלא ניתנה, השחזת הסכין כמהלך לולאתי מתמשך.

השיר נפתח בתיאור תהליך הקמילה של דהן בקשר הזוגי, חוסר היכולת של בן זוגה להכיר בה, לראות אותה באמת. פלולאת תמונות טבע שלוחשות את קינת השלט האבוד – דהן מסמנת את הלולאתיות האינסופית של הקשר במימדים של קינה. חגגנו יחד עשרה ימי הולדת למנינם – מתאר את הריחוק המכוון של הזוג מתרבות המערב, מכל דבר שהוא חילוני, מודרני, ומצד שני את התמסרותם לתרבות זו, כי הרי ימי ההולדת ה"זרים" נחגגו.

ראוי לציון גם ההיבט הצורני של השיר, בו כל משל, כל סיפור, מסומן בצורת משולש יורד, כסכין עבה שהולכת ונהיית חדה. כך במשל הראשון, משל הטבעת והיהלום, שדהן מנשלת אותם טוטאלית מן הסמלים הזוגיים, הרומנטיים, השלמים שבהם.

כנגד טבעת היהלום שלא ניתנה, וצורתה שאינה שלמה אלא נפתחת כפס, מקבלת דהן סכין ומשחזת יהלום.

בְּקִשְׁתִּי לְחַד אֶת לְהַבָּה: דהן חדה את החוד, את הלהב, כשם שהיא מחפשת חדות ובהירות, או אולי אפילו רק רמז לאהבה בקשר, אך ככל שהיא מתאמצת, כך הסכין וגם תחושותיה נותרות צורמות, קהות, חוככות בדעתן.

דִּי לִי סֶדֶק יְהִלּוּם אִמִּי שְׁיִרְשְׁתִּי עָלָיו מִשְׁמֶרֶת, בְּלוּעַ בְּזָהָב לֶבֶן וּמִשְׁרָט: באבחה אחת מבינה דהן שעדיף לה לשוב לבית הוריה מאשר להמשיך בקשר הצורם והאליים. היא מציינת את המונח "בלוע" כלקוח מעולם השחיטה: התכונה הבשרית בלועה במחבת החלבית, "כבולעו כן פולטו", ומציינת דווקא את העדר הכשרות של הסכין, או הקשר.

בהמשך השיר דהן שולחת אותנו למנהג ספרדי של שחיטה: . זְכַרְתִּי שְׁסָבִי הִיָּה בּוֹדֵק לְוִדְאֵי שְׁלֹא תִצְטַעַר הַתְּרַנְגָּלֶת עַל צִפְרֹן אֲגוּדְלוֹ: במסורת המזרח, היה השוחט מגדל ציפורן ארוכה על הזרת, כדי לגרד את התרנגולת בציפורן בטרם נשחטת התרנגולת. אם הציפורן הייתה נבקעת במהלך הגירוד, הרי שתהיה שחיטה כשרה, התרנגול יסבול פחות במהלך. דהן ממשילה את סבל התרנגולת לסבלה שלה, במהלך השחיטה המאיימת עליה, שטיחת אישיות, שחיטת הקשר הזוגי או אולי אפילו אימת המעשה עצמו.

הַנְּפֹתִי וְנִעְצָתִי אוֹתָהּ בְּאֲדָמַת מְכַמֵּשׁ נִפְשֵׁי נְעִיצוֹת כְּמִנֵּן שְׁנוֹתֵינוּ: דהן ממשיכה בעולם הדימויים של השחיטה המסורתית, בה על מנת לחטא סכין בשרית, ניתן לנעוץ אותה באדמה ולהותיר אותה שם משך תקופה. כאשר תצא הסכין מן האדמה, ניתן לשוב ולאכול בה, אך רק מאכלים קרים, שהם פחות מסכני כשרות מאשר המאכלים החמים.

את שורות הסיום של השיר מקדישה דהן לחזרה אל תוך עצמה, אל עצמיותה, אל ציפור הנפש העצמאית שלה: היא לא חוזרת אל העולם נטולת טראומה, דלתה טרוקה אך לא נעולה. בהמשך תצליח לקבל אורחים, אולם הם לא יבואו בדלתה בקלות.

אז בגיל מאוחר, 33, מצאת את עצמך עוזבת את הבית, עוזבת מערכת יחסים זוגית אלימה שחיית בה מעל לעשור, עוזבת אורח חיים חרדי, בעצם מתחילה מחדש לחקור כל קטגוריה אפשרית של זהות.

כן. ידעתי שאני לסבית כבר מגיל 21, אבל בגלל שנשאבתי לאקטיביזם פמיניסטי, לפוליטיקה של הגדרת זהויות ולפיתוח הזהות הייחודית שלי כחרדית צנועה וגם לסבית, לא יכולתי להתרווח אל תוך מי שהיא גיתית דהן.

הקטגוריות הכניעו אותי, מוססו אותי בתוכן. היום אני יודעת לומר שיש משהו מסוכן מאוד בעוצמת ההובלה של מנהיגי קטגוריות זהותיות שונות, בין אם זה רב קהילה ישיש בשכונת עוני או מדריך כריזמטי בקבוצת נוער. במודע או שלא במודע, המנהיגים האלו מנכסים את הקהל שלהם לשימוש כקטליזטורים אנושיים שיקדמו רעיונות רחבים. זה מה שקרה לי בעקבות הרצח של שירה בנקי: הפכתי למוקעת מכאן ומכאן. הלסביות שנאו את הדתיים, הדתיים לא הבינו למה משייכים מעשה רצח שנבע מפלג קיצוני אחד לכל מי שמתלבש צנוע ושומר מצוות. אני הייתי בתווך משום שהחברה הייתה מוכרחה לסווג אותי. זה חבל, זה עוול חברתי רווח שמתקיים על גבם של אנשים.

איך החיים מאז שחזרת בשאלה?

היום אני מקיימת ללא מאבק את האפשרות לחיות כאישה לסבית שחייה הם פשוטים, רגילים. הייתי כל כך מעורערת מהיציאה ממערכת היחסים האלימה וארוכת השנים, חשבתי שייקח לי נצח לפתח קשר. קרה שהכרתי את בת הזוג הנוכחית שלי במהירות מפתיעה, יכול להיות שהייתי יותר בשלה ופתוחה לשינוי הרדיקלי שעבר על חיי משחשבת. עם בת הזוג הנוכחית שלי אני לומדת שאפשר פשוט להתרווח, לחיות בנוחות, לא כדי להוכיח דבר. את התקפי הבולמוס הקיצוניים של

האכילה, החלפתי בכתיבה: התחלתי לכתוב ולכתוב וגיליתי בדיעבד שאני מוציאה מתוכי תועפות של זכרונות, טראומות. דברים שצריכים לצאת. חשבתי שאני משרבטת על דף ופתאום בתוך שנה מצאתי שיש לי מעל ל-80 שירים.

בגלל שהתחלתי מאוחר, ויש משהו בכתיבה שלי שהוא עדיין בגדר בולמוס, אני רק מתחילה לגשש את יציאתי אל העולם עם השירה. פרסמתי בכמה כתבי עת טובים ורציניים ואני בהחלט צריכה להתחיל לחשוב על הוצאה של ספר. אני מרגישה מחוייבת לעשות את זה ברמה הגבוהה ביותר, כתיבה שהיא לא בשלה לא תניח את דעתי. אבל זה יבוא. זה יבוא. אם ירצה השם.

ממעוף הציפור

בטרם אסכם, אבקש לדאות מעל יצירתם של דהן, חורי ומרדכי ולשתף ברעיונות ובמחשבות העולות בעקבות ההכרות עמם ועם יצירתם.

על ההכללה

ראשית, ארצה להסתייג מן הנטייה המחקרית והאנושית להכליל את יצירתם תחת כל קטגוריה שהיא.

קל ליפול מעבר לסיפה של יצירה ולהחליק אל עבר ניתוח סוציולוגי, דמוגרפי של תופעת "משוררים להט"בים דתל"שים פריפריאליים מבית רע".

הדמיון המדומה בין הביוגרפיות, שהוא בעיקרו "כל מה שלא" אשכנזי, מלומד, כל מה שלא מספק חווית ילדות מאורגנת ומסודרת בקטגוריות בהירות, יוצר תמונת מצב לכאורה של תופעה. ברצוני להוקיע את הגדרת התופעה מכל וכל. כשם שכל המשפחות האומללות אומללות בדרכן (וגם סך כל רגעי האושר אינם דומים זה לזה, אפילו לא בזקיק חוויתם) כך כל משורר עומד בבדידות מזהרת, בייחודיות שאין לה מילים, במלוא עוצמת שונותו.

ברגע גילוי המשורר הצעיר את עצמו, הוא אינו רואה או חווה דבר מעבר לעצמיותו.

ברגע הגילוי הזה, אשר מתרחש בחיים רק פעם אחת, איש צעיר או אישה צעירה שהשקיעו בשגגה את כל חייהם עד כה בניסיונות להידמות לחברה, בצורך לצרף עצמם לרשימת עושי המעשים התקינים והמועילים, או בניסיון הפשוט להשתייך, נחשפים לראשונה לארץ יצורי הפרא של נשמתם: עירומה, חפה מריצוי, מורשית תחת תוקפו של רישיון עצמי לפרוש לרווחה את מוטת נוצותיה הססגוניות. רגליהם היחפות מטפסות על ארץ ללא שם, והן חוקרות, מטיילות, מטפסות על סלע אחד ואחריו סלע שני, מתבשמות באבקנים, טועמות לראשונה את צוף הפרחים באדמה בתולית.

זהו רגע שיש בו טוהר של קמאיות.

אין בו ולו מעט מן הצורך לפרסם או להתפרסם.

ייתכן ויחוו המשוררים בעתיד את הצורך לספק סחורה, לכתוב יצירה מוזמנת, לקלוע לטעמו של קהל קוראים, אך ברגע זה, כדברי המשורר אבישי חורי בראיון, אין תחושת שליחות חברתית אלא שליחות עצמית. אין צורך להוציא לאור אלא לצאת לאור, לחיות באור, להיות אור.

על התהומות

כמו הילד השואף לסדר את כל תכולת חדרו למגירות על פי צבעים, כך חוקרים מחפשים לתעד תהליכי הסקת מסקנות. קל בוודאי לדון, בעקבות מסה זו, על שוליות כפולה ומכופלת. קל לדמיין בעיני רוחנו את תמונת השיכון המטפף במרזבים ולטעות לחשוב כי העוני או המסורת או החיים השמרניים הובילו את המשוררים אל התהומות שבראו את גאוניותם כיוצרים.

לא כך הוא הדבר.

הבקשה השנייה שאבקש מקוראי, אם כך, הינה להביט נכוחה בצורך האנושי לחוות את התהומות האנושיים בממד של רומנטיקה מוזילה, לחוות את חווית האיין-מוצא כחוויה מרגשת או מצמיחה, כאילו העולמות התחתונים הם אלו שבראו יצירה.

אפשר בטעות לסווג את הביוגרפיות של שלושת המשוררים דהן, מרדכי וחורי כסיפורי הצלחה של יציאה מהארון ומעבר לחיים תקינים ומצמיחים. לא כך הוא הדבר. המשוררים לא "יצאו מן הבור" בזכות יכולתם להתבטא יפה בכתב ולא בזכות יכולתם להתנסח. מאבקם לא הסתיים ברגע שהוציאו ספר שירה, אישיותם לא נהייתה קוהרנטית ונטולת מאבקים בן לילה.

יצירתם היא ארמון בזמן, תיעוד של רגעים שיש בהם נחמה ויופי, כמו גם קושי בל ישוער. בקריאתי אני מבקשת לזכור ולהזכיר את כל מה שלא בא לידי ביטוי, יהיו אלו תחושות קבס, רגעי בחילה והקאה, הוקעה עצמית, חיי התמכרות, וגם רגעים אנושיים של חיבוק, רפרוף יד אחת באחרת, דיבור יומיומי ושחוק, שיהוק, נשימה.

בקריאתי אני מבקשת גם לזכור את כל אותם הילדים והמבוגרים אשר חיים חיי בלבול וחיפוש זהות, מבלי שעלה בידם להיות משוררים או אמני מילים: ההומואים, הלסביות, הסטרייטים, היוצאים בשאלה או החוזרים לחיק ה', מבקשי הדרך, חוצבי הסלע, המגיעים משכונות העוני והפשע כמו גם אלו שצמחו תחת קרירותו המקפאה של המזגן בלב דירת פאר בעיר מרכזית בישראל. על כל ילד שסובל ומצליח לזקק את סבלותיו לכדי שירה מופתית, יש עוד אלפי ילדים שסובלים בדממה.

הבדידות מצויה בכל פינה והיא אינה מנוסחת. יכולת הניסוח היא פרס תנחומים שאנו מקבלים על היותנו אנושיים. לא יותר.

על אבות ואימהות

כמה קל לדמיין שנאה של ילד להוריו. כמה מוחשית נשמעת החבטה על כף ידו של הילד לאחר שעשה מעשה פסול. אנו רואים בעינינו את קשה הצבעים הדואבת של הסימנים הכחולים. יש בנו צד

חולני המבקש לשמוע את צעקות האב המתלעג על ילדו כטרף קל, צד חייתי ששואף לתעד את רגעי העוול בשפה צעקנית, מדממת, לכאורה כדי שלא יחזרו עוד.

המציאות היא אחרת. במציאות ישנם חוטים דקיקים של אכפתיות, דאגה ומסירות בין המשוררים לבין הוריהם, ניסיונות לקשר אמיתי וכן.

במסה אישית אחרת יכולה הייתי לכתוב על חווית האיין-אונים של אב שומר מצוות המתוודע לחשקי בנו ואינו מצליח לישון בלילה מאימת הזעזוע. כאם לשתי בנות, אני מכירה היטב את חווית הדאגה לשלומן: שלא תשתות הברך דם, שלא יוותרו האחרונות בכיתה כשמתפצלים לזוגות, שלא ישנו לבד בלילה בדירה ריקה, לא עכשיו ולא לעולם.

כמו המשוררים, אשר להם שני אבות: אב ביולוגי ואב הרחמן, כך גם להוריהם אב, הוא הקדוש ברוך הוא. במקרה של ההורים, הקב"ה הוא לא תמיד רחמן אלא דווקא פוקד ותוקף, מדייק ומנמיך, משפיל ראשם כאשר בנם סורר מדרך הישר.

נותר לי רק לדמיין את עוצמת המבוכה כאשר אב מאמין, או אם מאמינה, מוצאת עצמה משני צידי המתרס: מצד אחד תפילותיה הנידחות שלבנה או לבתה יהיו חיים פשוטים וקלים, שיצליחו להביא את הדור הבא לעולם ולחנכם למצוות ולמעשים טובים, ומעל לכל, שיהיו ילדיה שמחים וטובי לב, שיצליחו להתפרנס ולפרנס, שיזכו לבריאות. מאידך הרצון לשרת את האל, לתת לו כרצונו, לעבוד אותו בדרכו.

בשיחות ובראיונות עם מרדכי, חורי ודהן תפסו הורי המשוררים חלק נכבד. בעיני רוחי כבר מצטיירים קווי המתאר של גופם, נראותם הפיזית, מלבושיהם, צליל קולם, כאבם של ההורים.

בשיחות המשוררים (אשר הפכו בשלב זה בראיון לילדים קטנים) על הוריהם, מצאתי חמלה, כבוד וכאב בל ישוער, ונראה שזו רק תחילת הדרך. מי מאיתנו שאיבד את הוריו יודע שלעתים רק ברגע האיבוד מתחילה חווית העיבוד. האם אפשר לעשות שלום עם הורה שהלך לעולמו? עבור חלק מסוים, אנושי בנוף זו משאת נפש, משום שקל יותר לשוחח עם הורה שלא עונה. קל יותר להתווכח

עם הצד שלא עונה. משום שעם פטירת ההורה, פתאום דמויות האב מתאחדות: ההורה הביולוגי המת ואבא שבשמיים נהיים לאחד. אבקש לתת מקום של חמלה וכבוד למסע ההורים, למשא על כתפיהם, למשקל שאינו פתור ולא ייפתר.

סיכום הדברים

מדוע בוחרת תלמידת רבנות רפורמית שהיא סטרייטית, אשכנזיה למחצה, מבית מכבד ותקין להורים לא-גרופים, ממעמד כלכלי בינוני ומעלה, עם ירושה ומורשת, לתעד שלושה משוררים להט"בים – קווירים שחוו בחייהם מציאות איומה מכפי שניתן להעלות על הדעת ורצו משך שנים ארוכות בתחתית המחילה, בנקודת הפיצול הנעדרת של המבוי הסתום? מה מביא את הצעירה העומדת בפני הסמכה לבחור בכתיבה הלירית של המשוררים כנושא העיקרי לתזה שתגיש ללימודי הרבנות?

ברמה האינטואיטיבית הפשוטה, התשובה לשאלה זו היא שהדברים אינם נראים כפי שהם. בתוך חווית החיים של הפריווילגיות, מצויה האימה והיא שוכנת בתחתיות. מבלי שיש לה סיבה ברורה או ייעוד מסומן, יודעת עבדתכן הנאמנה כי חווית האימה תתמיד ברביצתה, ואף תצמיח שורשים כלפי מטה ותקבע יתדות בקרקעית הים. חווית האימה היא המובילה למסירות האינסופית אל האחר, אל החלש, בין אם התברך ביכולת כתיבה מפעימה של משורר או משוררת מן השורה הראשונה ובין אם נולד אילם.

בסיכום הדברים אבקש לטעון כי לא ניתן להכיר בערכה של חצי הכוס המלאה לה זכיתי בחיי, לפני שצמא מצמית מייבש את הנפש בהשתוקקות של חלקה הריק של הכוס.

אבקש לטעון כי הורים "לא גרופים" אינם בהכרח הורים נשואים, כי ביחד אין פירושו ההיפך מלבד, כי אחים אינם שומרים ולרוב אינם נשמרים.

הקשר שלי אל שלושת המשוררים הוא קשר של מסירות נפש, מתוך שותפות של החוצבים את הדרך הלא סלולה. זו אחוות האילמים, אשר יודעים כי לא משנה כמה תיטב יכולתם להתבטא בכתב או בעל פה, לא יוכל לבטא מכלול יצירתם ולו זקיק מאין האונים של הילד המשתוקק.

לפני ימים ספורים פנו אלי קטרין ויונית בבקשה שאערוך את חופתן. קטרין ויונית הן זוג נשים טראנסיות, ויהיו הזוג הטראנסי הראשון שאזכה לחתן. נוסף על כך, סיפורן מגולל קורות חיים כמעט בלתי אפשריים: קטרין נולדה לאב ערבי – נוצרי ולאם יהודיה וגדלה בבית מעורב וביישובים יהודיים וערביים לסירוגין. בגיל 16 עזבה את הבית בגלל תחושות של חוסר ביטחון וחרדה במקום האינטימי ביותר שהוא ביתה. בחיפוש אחר מקום שיהיה עבורה בטוח, מצאה את קהילת הישועים בירושלים. קהילת הישועים אירחה את קטרין במשך עשר שנים, בהן היא התגוררה פיזית עם חברי הקהילה, קיימה איתם אורח חיים דתי – ישועי, כולל כל הטקסים, הארוחות והחגים, אך בשלב מסוים הודיעו לה שלא תוכל להמשיך להיות חלק מהקהילה בגלל זהותה המינית. קטרין, שכבר שינתה את שמה וזהותה, נפלטה בחזרה אל מציאות בה היא לא יהודיה ולא ערביה, לא ישועית ולא דתית. בדבר אחד היא כן מאמינה: בקדושת השם ובכוחו של השוכן במרומים.

יונית גדלה בבית יהודי להורים שעלו מברית המועצות כשיהדותם מוטלת בספק, התגירו גיור אורתודוכסי ובעקבות כך החלו לחיות באורח חיים דתי קפדני. הוריה של יונית לא קיבלו את שינוי הזהות שלה, ובעוד הם עדיין שומרים עמה על קשר, הם פונים אליה בלשון זכר ולא מכירים בבת הזוג שלה.

חופתם תתקיים במסעדה צנועה בחדרה בנוכחות ארבעים אורחים, ללא ההורים.

הסיפור של יונית וקטרין ייחודי וחד פעמי כשם שהוא לא ייחודי בכלל, משום שכל סיפור אהבה, כל זוג שמגיע לרגע האמת ונעמד תחת החופה, הוא תמונת תשקיף של חוויות חיים קשות ומתישות,

רגעי אושר ומפגש עם הבדידות

ישנם אנשים, נשים או גברים, סטרייטים או להט"בים, יהודיים, נוצריים או מוסלמים, אקטיביסטים או אדישים, אשר מגיעים לגיל בגרות ומדמים לעצמם שהגיעו אל המנוחה ואל הנחלה.

הם עובדים בעבודות מסודרות, משלמים מסים והולכים לישון בלילה, עם כדור שינה או בלעדיו. הם לכאורה הצליחו, הם התמידו, הם נהיו מי שהם, הם ישנים טוב בלילה עם הזהות שיצרו, או שנוצרה מהם.

באותה מידה ממש, הם לא.

הם לעולם לא ישלימו עם קיום מלא תהפוכות וניגודים, עם תשוקות קמאיות החבויות בארון סתרים, הם יתנו מצג של אישיות נעימה לבריות שצידה המתהפך בלהט החרב מתגלה לעת ערב, הם יחוו את חשיכה היורדת על פני זיכרונות טראומטיים, הם לא ישכחו את תחינת הילד שהיו לראות שוב אור יום, האפשרות לומר תפילת "השכיבנו", במילים או בלב, ולבקש להתעורר, להיות, להצליח להיות אדם בעולמו.

המסירות שלי, העשייה הרבנית העתידית שלי, החזר ההשקעה על חמש שנות לימודים שהביאו אותי אל מעבר לקצה ומשכו אותי בחזרה אל ליבה הפועם של קהילה, היא להם.